

KIEKVIENAM GUDRUOLIUI PAKANKA KVAILUMO

PENKIŲ VEIKSMŲ KOMEDIJA

VEIKĖJAI:

JEGORAS DMITRIČIUS GLUMOVAS, jaunuolis

GLAFIRA KLIMOVNA GLUMOVA, jo motina

NILAS FEDOSIEJIČIUS MAMAJEVAS, turtingas ponas, tolimas
Glumovo giminaitis

KLEOPATRA LVOVNA MAMAJEVA, jo žmona

KRUTICKIS, senas, labai žymus ponas

IVANAS IVANYČIUS GORODULINAS, jaunas žymus ponas

SOFJA IGNATJEVNA TURUSINA, turtinga našlė, ponia, kilusi iš
pirklių

MAŠENKA, jos dukterėčia

JEGORAS VASILJEVIČIUS KURČAJEVAS, gusaras

GOLUTVINAS, žmogus be užsiėmimo

MANEFA, moteris, besiverčianti būrimu ir pranašavimais

1-oji ĮNAME

2-oji ĮNAME

MAMAJEVO TARNAS

KRUTICKIO TARNAS

GRIGORIJUS, Turusinos tarnas

PIRMASIS VEIKSMAS

Svarus, gerai apstatytas kambarys, — rašomasis stalas, veidrodis; vienos durys į gretimus kambarius; iš dešinės pusės kitos — į lauką

PIRMOJI SCENA

Glumovas ir Glažira Klimovna už scenos

Glumovas (*už scenos*). Dar ko! Labai reikalinga! Veržtis neatsižvelgiant į nieką ir baigta. (*Įeina pro šonines duris*) Darykit, ką jums sakau, ir nekalbėkite!

Glumova (*įeina pro šonines duris*). Kam tu verti mane rašyti tuos laiškus? Tikrai, man sunku.

Glumovas. Rašykite, rašykite!

Glumova. Kokia gi prasmė? Už tavęs vis tiek neleis. Turusina duos apie du šimtus tūkstančių dalies, giminystė, pažintys, ji gali būti nuotaka kunigaikščio ar generolo. Ir už Kurčajevo neleis; už ką gi aš tą vargšą šmeižiu ir išgalvoju nebūtų dalykų!

Glumovas. Ko jums labiau gaila, manęs ar gusaro Kurčajevo? Kam jam pinigai? Jis vis tiek juos kortomis praloš. O dar verkšlenate: aš tave po širdim nešiojau.

Glumova. Kad nors iš to kokia nauda būtų!

Glumovas. Tai jau mano reikalas.

Glumova. Ar turi bent kiek vilties?

Glumovas. Turiu. Mamute, jūs mane pažįstat, aš protingas, piktas ir pavydus; visiškai į jus. Ką aš veikiau iki šiol? Aš tiktai pykau ir rašiau epigramas apie visą Maskvą, o pats dykinėjau. Ne, gana. Iš kvailių žmonių ne juoktis reikia, o mokėti pasinaudoti jų silpnybėmis. Žinoma, čia karjeros nepadarysi, karjerą galima pada-

ryti ir ką nors nuveikti tik Peterburge, o čia tiktai kalbama. Bet ir čia galima pasiekti šiltą vietelę ir gauti turtingą nuotaką — man to ir gana. Kuo gi žmonės išskyla? Ne visada darbais, dažniau kalbomis. Mes Maskvoje mėgstam pašnekėti. Ir kad aš neturėčiau pasisiekimo ten, kur daug kalbama! Negali būti. Aš sugebėsiu prisigerinti prie tūzų ir susirasiu sau globą, tai jūs pamatysite. Kvaila juos erzinti, jiems reikia grubiai, akiplėšiškai meilikausti. Štai ir visa pasisiekimo paslaptis. Aš pradėsiu nuo nežymių asmenų, nuo Turusinos ratelio, išspausiu iš jo viską, kas reikalinga, o paskui užkopsiu ir aukščiau. Eikite, rašykite! Mes dar su jumis pasikalbėsime.

Glumova. Tepadeda tau dievas. (*Išeina*)

Glumovas (*sėda prie stalo*). Šalin epigramas! Toji poezijos rūšis, be žalos, nieko autoriui neduoda. Imsimės panegirikos. (*Išsima iš kišenės sąsiuvinį*) Visą tulžį, užvirusią širdy, aš išliesiu į šitą dienyną, o ant lūpų liks tiktai medus. Vienas, nakties tyloje, aš vesiu žmonių menkybės metraštį. Šito rankraščio neskiriu publikai, aš pats būsiu ir autorius, ir skaitytojas. Gal laikui bėgant, kai turėsiu tvirtą pamatą, padarysiu iš jo ištrauką.

Ieina Kurčajevas ir Golutvinas
Glumovas atsistoja ir deda sąsiuvinį į kišenę

ANTROJI SCENA

Glumovas, Kurčajevas, Golutvinas

Kurčajevas. Bonjour!

Glumovas. Labai džiaugiuos; kuo galiu patarnauti?

Kurčajevas (*sėsdamas prie stalo į Glumovo vietą*). Mes su reikalu. (*Rodydamas į Golutviną*) Prašau susipažinti.

Glumovas. Aš jį seniai pažįstu. Kam be reikalo supažindinate?

Golutvinas. Man kažkodėl jūsų tonas nepatinka. Taip.

Glumovas. Tai jau kaip jums patinka. Jūs, ponai, matyt, kaip reikiant papusryčiavote?

Kurčajevas. Tai jau truputį. (*Ima pieštuką ir popierių, kažką braižo*)

Glumovas. Talgi mačosi. Laisvo laiko, ponai, aš turiu ne-
daug. Ko norėjote? (*Sėda, Golutvinas taip pat*)

Kurčajevs. Ar neturite jūs eilėraščių?

Glumovas. Kokių eilėraščių? Jūs, tur būt, ne čia pakliuvote.

Golutvinas. Ne, čia.

Glumovas (*Kurčajevui*). Prašau neteplioti popieriaus!

Kurčajevs. Mums reikia epigramų. Aš žinau, jūs turite.

Glumovas. Jokių neturiu.

Kurčajevs. Ką jūs! Visi žino. Jūs turite apie visą miestą
pirašęs. Štai jis nori būti humoristinių laikraščių bendradarbis.

Glumovas (*Golutvinui*). Štai kaip. Jūs anksčiau rašėte?

Golutvinas. Rašiau.

Glumovas. Ką?

Golutvinas. Viską: romanus, apysakas, dramas, komedijas...

Glumovas. Na, ir kas gi?

Golutvinas. Niekur nespausdina, jokių būdu: kiek prašau,
net veltui nenori. Galvoju skandalingų istorijėlių imtis.

Glumovas. Ir vėl nespausdins.

Golutvinas. Pamėginsiu.

Glumovas. Bet juk pavojinga.

Golutvinas. Pavojinga? O kas, primuš?

Glumovas. Visai gali būti.

Golutvinas. Tikrai sako, kad kitur muša, o pas mus kaž-
kaip negirdėti.

Glumovas. Tai rašykite!

Golutvinas. O apie ką gi pradėt rašyti? Aš nieko nepažįstu.

Kurčajevs. Sako, jūs turite kažkokį dienoraštį, kuriame
visus po kauliuką išnarstėte.

Golutvinas. Na, tai ir duokite, duokite jį čia!

Glumovas. Žinoma, kaipgi neduos!

Golutvinas. O mes jau juos išspausdintume.

Glumovas. Jokio dienoraščio aš neturiu.

Kurčajevs. Kalbėkite! Matė jį pas jus.

Golutvinas. Matai, kaip apsimeta; o irgi juk mūsų brolis,
Isakijus.

Glumovas. Ne brolis aš jums ir ne Isakijus.

Golutvinas. O kokius pinigų mes už jį paimtume...

Kurčajevas. Juk iš tikrųjų jam pinigai reikalingi. „Gana, sako, svetimon sąskaiton gyventi, darbo imtis noriu.“ Tai jis vadiną darbu. Sakykite, susimildamas!

Glumovas. Girdžiu, girdžiu.

Golutvinas. Medžiagos nėra.

Kurčajevas. Štai, matote, jis neturi medžiagos. Duokit jam medžiagos, tegu dirba.

Glumovas (*atsistodamas*). Na, netepliokite gi popieriaus!

Kurčajevas. Na, o kas, didelis čia daiktas?

Glumovas. Kažkokius gaidžius ten piešiate.

Kurčajevas. Klystate. Tai ne gaidys, o mano gerbiamasis dėdulis Nilas Fedosiejičius Mamajevas. Štai (*baigia piešti*) ir panašus, ir kuodas lygiai toks pat.

Golutvinas. Ar jis verta dėmesio asmenybė? Pavyzdžiui man?

Kurčajevas. Labai verta. Pirmiausia, jis laiko save visų protingiausiu ir visus mėgsta mokyti. Jau geriau valgyti neduok, tik ateik patarimo prašyti.

Golutvinas. Na štai, parašykite po gaidžių: naujausias vadovėlis savamoksliams!

Kurčajevas parašo

Na ir nusiųsime spaudai.

Kurčajevas. Ne, nereikia, vis dėlto dėdė. (*Atstumia popierių, Glumovas ima ir deda į kišenę*)

Golutvinas. O dar kokių keistenybių jis turi?

Kurčajevas. Trečius metus ieško buto. Buto jam visai nereikia, jis tiesiog pasikalbėti važinėja, vis lyg tai darbą dirbtų. Išvažiuos iš ryto, apžiūrės dešimt butų, pakalbės su šeimininkais, su kiemsargiais, vėliau važinės po krautuves ikros ragauti, sūdytos žuvies, ten atsisės, įsileis į kalbas. Pirkkliai nežino, kaip iškrapštyti jį iš krautuves, o jis patenkintas, nes rytas jam nepražuvo veltui. (*Glumovui*) Štai dar, vos neužmiršau pasakyti. Teta jus įsimylėjo kaip katė.

Glumovas. Kaip tai?

Kurčajevas. Teatre matė, vos akių nepražiūrėjo, sprandas pavargo besisukinėjant. Vis manęs klausinėjo: kas toks? Jūs tuo nejuokaukit!

Glumovas. Aš nejuokauju, jūs iš visko juokiatės.

Kurčajevs. Na, kaip norite. Aš tai jūsų vietoje... Tai jūs eilėraščių neduosite?

Glumovas. Ne.

Golutvinas. Ką su juo kalbėti! Važiuojam pietauti!

Kurčajevs. Važiuojam! Likite sveiki! (*Nusilenkia ir išeina*)

Glumovas (*sustabdydamas Kurčajevą*). Kodėl jūs vežiojatės ji su savimi?

Kurčajevs. Mėgstu protingus žmones.

Glumovas. Radot protingą žmogų.

Kurčajevs. Kaip mums ir tie geri. Kuriam tikslui tikrai protingiems žmonėms susipažinti su mumis? (*Išeina*)

Glumovas (*iš paskos*). Na, žiūrėkite! Mamutel

Ieina Glumova

TREČIOJI SCENA

Glumovas ir Glumova

Glumovas (*rodo Mamajevo portretą*). Pažiūrėkite! Štai su kuo pirmiausia man reikia susiartinti.

Glumova. Kas čia?

Glumovas. Mūsų tolimas giminaitis, mano dėdulis Nilas Fedosiejčius Mamajevs.

Glumova. O kas nupiešė?

Glumovas. Vis tas gusaras, jo sūnėnas Kurčajevs. Šitą paveikslėlį dėl visa ko reikia paslėpti. (*Slėpia jį*) Tik visa bėda, kad Mamajevs nemėgsta giminaičių. Jis turi apie trisdešimt sūnėnų, ir iš jų tarpo jis išsirenka vieną ir jo naudai rašo testamentą, o kitiems geriau nesirodyti. Numylėtiniui įkyrėjus, jis pavaro jį, išsirenka kitą ir tučiuojau testamentą perrašo. Štai dabar jo malonėje tas Kurčajevs.

Glumova. Kad taip tau...

Glumovas. Sunku, bet pamėginsiu. Jis nė neįtaria, kad aš egzistuoju.

Glumova. O gerai būtų susiartinus. Pirmiausia palikimas, paskui puikus namas, plačios pažintys, ryšiai.

Glumovas. Taip. Štai dar viena palanki aplinkybė: aš patikau tetai, Kleopatrai Lvovnai, ji mane kažkur matė. Dėl visa ko

jūs tai atsiminkite! Svarbiausia, man reikia susiartinti su Mamajevu — tai pirmas žingsnis mano karjerai. Dėdė supažindins mane su Krutickiu, su Gorodulinu; pirma, tai įtakingi žmonės, antra, artimi Turusinos pažįstami. Man svarbiausia įeiti į jos namus, o jau tada tikrai vesiu.

Glumova. Taip, sūneli, bet pirmasis žingsnis — sunkiausias.

Glumovas. Nusiraminkite, jis jau padarytas. Mamajevs bus čia.

Glumova. Kaipgi tai atsitiko?

Glumovas. Čia nieko neatsitiko, visa tai buvo numatyta iš anksto. Mamajevs mėgsta apžiūrinėti butus, ant tos meškerės mes jį ir sugavom.

Įeina Mamajevs tarnas

Tarnas. Aš atvežiau Nilą Fedosiejichų.

Glumovas. Ir puiku. Imk. *(Duoda jam popierinį pinigą)* Vesk jį čia.

Tarnas. Ko gero jis gali supykti: aš pasakiau, kad butas geras.

Glumovas. Atsakomybę aš imuosi sau. Eikite, mamute, į savo kambarį, kai būsite reikalinga, aš jums šuktelisiu.

Mamajevs tarnas išeina. Glumovas sėda prie stalo ir apsimeta dirbęs. Įeina Mamajevs, iš paskos jo tarnas

KETVIRTOJI SCENA

Glumovas, Mamajevs ir jo tarnas

Mamajevs *(nenusiėmęs kepurės apžiūri kambarį)*. Tai viengungio butas.

Glumovas *(nusilenkia ir tęsia darbą)*. Viengungio.

Mamajevs *(neklausydamas)*. Jis neblogas, bet viengungiui. *(Tarnui)* Kurgi tu, broliuk, mane atvedei?

Glumovas *(pristumia kėdę ir vėl prašo)*. Gal malonėsite atsisėsti?

Mamajevs *(sėda)*. Dėkoju. Kur tu mane atvedei? Aš tave klausiu?

Tarnas. Atleiskite.

Mamajevass. Argi tu, broliuk, nežinai, koks man reikalingas butas? Tu privalai suprasti, kad aš valstybės patarėjas, kad mano žmona, o tavo ponia, mėgsta draugijinį gyvenimą. Reikalinga svetainė ir ne viena. Kur svetainė, aš tave klausiu?

Tarnass. Atleiskite.

Mamajevass. Kur svetainė? (*Glumovui*) Jūs man atleiskite! Glumovass. Nieko, jūs man netrukdomė.

Mamajevass (*tarnui*). Tu matai, štai sėdi žmogus ir rašol! Gal būt, mes jam trukdom; žinoma, iš mandagumo jis nepasakys; ir vis tu, kvaily, kaltas.

Glumovass. Nebarkite jo, ne jis kaltas, o aš. Kai jis čia ant laiptų klausinėjo buto, aš jam pasiūliau šitą ir pasakiau, kad labai geras, — aš nežinojau, kad jūs vedęs.

Mamajevass. Jūs to buto šeimininkas?

Glumovass. Aš.

Mamajevass. Kodėl jūs jį išnuomojate?

Glumovass. Ne pagal išteklius.

Mamajevass. O kam gi samdėte, jei ne pagal išteklius? Kas jus vertė? Gal jus už apikaklės traukė, už sprando tąsė? Samdyk, samdyk! O štai dabar, tur būt, į skoleles įklimpot? O dabar traukia atsakomybėn? Na jau, žinoma, žinoma. Ir teks iš didelio buto į vieną kambarėlį kraustyti; malonu bus?

Glumovass. Ne, aš noriu dar didesnį išsinuomoti.

Mamajevass. Kaip didesnį? Tą neturite iš ko išlaikyti, o nuomojate didesnį! Koks gi jūsų išskaičiavimas?

Glumovass. Jokio išskaičiavimo. Iš kvailumo.

Mamajevass. Iš kvailumo? Kas per niekai?

Glumovass. Kokie gi niekai! Aš kvailas.

Mamajevass. Kvailas! Tai keista. Kaip tai, kvailas?

Glumovass. Labai paprastai, proto nepakanka. Kas gi čia nuostabaus? Argi nepasitaiko? Labai dažnai.

Mamajevass. Vis dėlto įdomu! Pats žmogus apie save sako, kad kvailas.

Glumovass. Tai ką gi man, laukti, kol kiti pasakys? Pagaliau ar ne vis tiek? Juk nepaslėpsi.

Mamajevass. Žinoma, tą ydą paslėpti gana sunku.

Glumovass. Aš ir neslėpiu.

Mamajevass. Man jūsų gaila.

Glumovass. Nuolankiai dėkoju.

M a m a j e v a s. Mokyti jus, tur būt, nėra kam?

G l u m o v a s. Taip, nėra.

M a m a j e v a s. O juk yra mokytojų, prolingų yra mokytojų, bet jų niekas neklauso, — dabar tokie laikai. Na, iš senų ir reikalauti nėra ko: kiekvienas galvoja, kad jei senas, tai ir protingas. O jeigu vaikežai neklauso, tai ko iš jų galima tikėtis? Štai aš jums papasakosiu atsitikimą. Neseniai gimnazistas vos ne tekinas bėga iš gimnazijos; aišku, aš jį sustabdžiau ir, žinote, norėjau jam juokais pamokslą atskaityti: „Į gimnaziją, girdi, nesiskubini, o iš gimnazijos namo tekinas bėgi, o reikia, mielasis, atvirkščiai.“ Kitas dar padėkotų, kad dėl jo, šunyčio, rimtas asmuo gatvės vidury sustoja, ranką dar pabučiuotų, o jis ką!

G l u m o v a s. Ir moko šiais laikais, žinote...

M a m a j e v a s. „Mums, sako, gimnazijoje pamokslai įkyrėjo. Jei jūs, sako, mėgstate mokyti, tai stokite pas mus prižiūrėtoju. O dabar, sako, aš valgyti noriu, leiskite.“ Tai vaikežas man taip!

G l u m o v a s. Blogais keliais eina berniukas. Gaila!

M a m a j e v a s. O kur veda pavojingi keliai, žinote?

G l u m o v a s. Zinau.

M a m a j e v a s. Kodėl šiais laikais tarnai negeri? Todėl, kad nemato reikalo klausyti pamokymų. Anksčiau, būdavo, aš savo pavaldinių visus reikalus žinodavau. Visus pamokydavau, nuo mažo iki didelio. Kiekvienam po porą valandų pamokslus sakydavau; būdavo, į aukščiausias protavimo sferas įsibrausi, o jis stovi prieš tave ir kaskart vis labiau jaudinasi, nusikamuoja bedūsaudamas. Ir jam nauda, ir man kilnus užsiėmimas. O šiais laikais, po viso to... Jūs suprantate, po ko?

G l u m o v a s. Suprantu.

M a m a j e v a s. Šiais laikais pamėgink su tarnais! Kartą kitą jam perskaitysi metafiziką, jis ir eina atsiskaityti. Už ką, sako, tokia bausmė! Už ką tokia bausmė!

G l u m o v a s. Dorovė sunykol

M a m a j e v a s. Juk aš žmogus negriežtas, aš daugiau žodžiais. Štai pirkkliai turi kvailą įprotį: kai tik ima pamokslus skaityti, tuoj už plaukų ir su kiekvienu žodžiu taip ir tąso. Taip, sako, labiau įtikinsi, labiau supras. Kokia iš to nauda! O aš vis žodžiais, ir tai šiais laikais nepatinka.

G l u m o v a s. Aš manau, kad visa tai jums nemalonu.

Mamajevs (*griežtai*). Nekalbėkite apie tai, aš jus prašau. Tuomet mane kiauurai dilgtelėjo štai į šitą vietą (*rodo į krūtinę*), net iki šio laiko tarytum kažkas...

Glumovas. Į šitą vietą?

Mamajevs. Aukščiau.

Glumovas. Štai čia?

Mamajevs (*supykęs*). Aukščiau, aš jums sakau.

Glumovas. Prašau atleisti! Jūs nepykit! Aš jau jums sakiau, kad esu kvailas.

Mamajevs. Taip, taip, jūs kvailas... Negerai. Bet nelaimė nedidelė, jei jūs turite pagyvenusią, patyrusią giminaičių ar pažįstamų.

Glumovas. Tai ir nelaimė, kad nieko neturiu. Turiu motiną, bet ji dar kvailesnė už mane.

Mamajevs. Jūsų padėtis tikrai nepavydėtina. Man jūsų gaila, jaunuoli.

Glumovas. Sako, turiu dėdę, bet tas pats lyg jo ir neturėčiau.

Mamajevs. Kodėl gi?

Glumovas. Jis manęs nepažįsta, ir aš su juo susipažinti nenoriu.

Mamajevs. Už tai jau tikrai nepagirsiu, jaunuoli, tikrai nepagirsiu.

Glumovas. Susimildamas! Kad jis būtų neturtingas žmogus, aš jam, rodos, rankas bučiuočiau, o jis turtingas; ateisi pas jį patarimo, o jam atrodys, kad pinigų. Juk jam neišaiškinsi, kad man jo nė skatiko nereikia, kad aš tikrai patarimo trokštu, kad aš išalkęs pamokymo kaip dangaus manos. Jis, sako, žmogus nepaprasto proto, aš klausyčiau jo ištisas dienas ir naktis.

Mamajevs. Jūs visai ne toks kvailas, kaip sakote.

Glumovas. Protarpiais man viskas atrodo aiškiai, tarytum prašvinta, o paskui ir vėl. Dažniausiai aš visai nesuprantu, ką darau. Tokiais atvejais patarimas man ir reikalingas.

Mamajevs. O kas jūsų dėdė?

Glumovas. Aš jo ir pavardės vos neužmiršau. Mamajevs, rodos, Nėlas Fedosiejčius.

Mamajevs. O kas jūs?

Glumovas. Glumovas.

Mamajevs. Dmitrijaus Glumovo sūnus?

Glumovas. Taip.

Mamajevs. O tas Mamajevs, tai aš.

Glumovas. Ak, dieve mano! Kaip tai! Nejaugil! Leiskite, jūs ranką! (*Beveik su ašaromis*) Tačiau, dėde, aš girdėjau, kad jūs nemėgstat giminaičių; jūs nesirūpinkit, mes galime būti tokie pat tolimi, kaip ir iki šiol. Be jūsų įsakymo aš neišdrįsiu ateiti pas jus, man užteko ir to, kad aš jus mačiau ir pasigėrėjau protingo žmogaus kalba.

Mamajevs. Ne, kai tau reikės dėl ko nors pasitarti, užsik.

Glumovas. Kai reikės! Man nuolat reikia, kiekvieną minutę. Aš jaučiu, kad pražūsiu be vadovo.

Mamajevs. Tai užsik šį vakarą!

Glumovas. Nuolankiai dėkoju. Leiskite supažindinti jus su mano senute, ji nelabai protinga, bet gera, labai gera moteris.

Mamajevs. Ką gi, prašau.

Glumovas (*garsiai*). Mamutel

Ieina Glumova

PENKTOJI SCENA

Tie patys ir Glumova

Glumovas. Štai Mamutel (*Rodydamas į Mamajevą*) Tik nepravirk! Laimingas atsitikimas atvedė pas mus dėdę, Nilą Fedosiejičių, kurį jūs taip norėjote pamatyti.

Glumova. Taip, brangusis broleli, seniai norėjau. O jūs štai giminių ir pažinti nenorite.

Glumovas. Gana, mamute, gana. Tam dėdė turi pagrindą.

Mamajevs. Giminė giminei nelygu.

Glumova. Leiskite, brangusis broleli, pažiūrėti į jus! Zoržail! O juk nepanašus?

Glumovas (*patraukia ją už suknelės*). Gana, mamute, liaukitės!

Glumova. Ką čia liautis! Nepanašus, visai nepanašus.

Mamajevs (*griežtai*). Ką jūs šnibždate? Į ką aš nepanašus? Aš pats į save panašus.

Glumovas (*motinai*). Kam reikia niekus kalbėti.

Mamajevs. Jei pradėjote, tai ir sakykite.

Glumova. Aš sakau, kad portretas į jus nepanašus.

Mamajevs. Koks portretas? Iš kur jūs turite portretą?

Glumova. Štai matote, pas mus kartais atsilanko Jegoras Vasiljičius Kurčajevs. Jis, rodos, irgi jums giminaitis?

Glumovas. Toks puikus, linksmas vyrukas.

Mamajevs. Taip; na, tai kas gi?

Glumova. Jis vis jus piešia. Parodyk, Žoržai!

Glumovas. Bet aš tikrai nežinau, kur aš jį nudėjau.

Glumova. Paieškok gerai! Jis neseniai piešė, atsimeni. Su juo buvo, kaip jį vadina? Tuos, kurie kritikas eilėmis rašo. Kurčajevs sako: aš tau dėdė nupiešiu, o tu parašus rašykl! Aš viską girdėjau, ką jie kalbėjo.

Mamajevs. Parodyk man portretą! Tuoj parodyk!

Glumovas. (*paduodamas portretą*). Niekad, mamute, nereikia sakyti tokių dalykų, kurie kitam gali pakenkti.

Mamajevs. Taigi, mokyk motiną veidmainiauti. Neklausyk, sesuo, būk nuoširdi. Nuoširdumas geriau. (*Žiūrinėja portretą*) Na ir šaunus mano sūnėnėlis.

Glumovas. Ką jūs, dėdė! Visai nepanašus, ir parašas jums nelinka: „Naujausias vadovėlis savamokslams.“

Mamajevs. Panašumo tai panašu, ir parašas tinka; bet tas tavęs neliečia, tai mano reikalas. (*Atiduoda portretą ir atsistoja*) Tu mano karikatūrų nepaišysi?

Glumovas. Susimildamas, kuo jūs mane laikotėl? Koks čia gali būti užsiėmimas!

Mamajevs. Tai štai kas, vakare tu būtinai ateik. Ir jus prašau!

Glumova. Na, aš jau... aš, ko gero, įkyrėsiu savo kvailystėmis.

Mamajevs išeina, Glumovas jį palydi

Atrodo, klojasi neblogai. Žoržui dar gerokai teks pasidarbuoti. Ak, kiek vargo ir triūso reikia padėti, kol išėini į žmones.

Glumovas grįžta

ŠEŠTOJI SCENA

Glumova, Glumovas, vėliau Manefa

Glumovas. Mamute, Manefa ateina. Būkite jai maloni, girditel! Bet ne tik maloni, o tiesiog pataikaukite, kiek tik galite.

Glumova. Na, jau žemintis prieš bobą.

Glumovas. Ponauti tai jūs mėgstate, o iš kokių pajamų? Kad ne mano apsukrumas, tai jūs beveik elgetautumėte! Tai padėkite, padėkite man, aš jums sakau. (*Išgirdęs žingsnius bėga į prieškambarį ir grįžta su Manefa*)

Manefa (*Glumovui*). Saugokis tuštybės, saugokis!

Glumovas (*šventeivišku veidu, atsidusdamas*). Saugausi, saugausi.

Manefa. Nebūk gobšus.

Glumovas. Tos nuodėmės nepažįstu.

Manefa (*sėsdama ir nesidomėdama Glumovu, kuris jai keletą kartų nusilenkia*). Skridau, skridau ir jus suradau.

Glumovas. Ak, matome, matome.

Manefa. Vienuose pamaldžiuose namuose man davė 10 rublių išmaldai. Mano rankomis išmaldą dalina. Iš šventų rankų ir dievui maloniau negu iš nuodėmingų.

Glumovas (*paduodamas pinigų*). Priimkite 15 rublių nuo dievo tarno Jegorijaus.

Manefa. Palaima duodantiems.

Glumovas. Neužmirškite melddamasi!

Manefa. Anuose pamaldžiuose namuose gėriau arbatą ir kavą.

Glumova. Prašom, motinėle, aš tuojau paruošiu.

Manefa atsistoja, jie, paėmę ją už parankės, palydi iki durų

Glumovas (*grįžta ir sėda prie stalo*). Reikia užrašyti! (*Išsima dienoraštį*) Mamajevo tarnui tris rublius, Manefai 15 rublių. Ta proga užrašysiu visą pasikalbėjimą su dėde. (*Rašo*)

Įeina Kurčajevs

SEPTINTOJI SCENA

Glumovas ir Kurčajevs

Kurčajevs. Klausykite! Dėdė buvo čia?

Glumovas. Buvo.

Kurčajevs. Nieko apie mane nekalbėjo?

Glumovas. Na, štai! Kuriam galui? Jis, tur būt, nė nežino, kur buvo. Užvažiavo, pagal įprotį, buto žiūrėti.

Kurčajėvas. Tai intriga, pragariška intriga!

Glumovas. Aš klausau, tęskite!

Kurčajėvas. Įsivaizduokite, dėdė sutiko mane kelyje ir...

Glumovas. Ir... kas?

Kurčajėvas. Ir liepė nesirodyti jam akyse. Įsivaizduokite!

Glumovas. Įsivaizduoju.

Kurčajėvas. Atvažiuoju pas Turusinę, — nepriima; išsiunčia kažkokią valkatą įnamę pasakyti, kad negali priimti. Girdite?

Glumovas. Girdžiu.

Kurčajėvas. Paaiškinkit man, ką tai reiškia?

Glumovas. Kokia teise jūs reikalaujate iš manęs paaiškinimo?

Kurčajėvas. Nors ir tokia, kad jūs žmogus protingas ir daugiau už mane suprantate.

Glumovas. Prašau! Apsidairykite: kokį gyvenimą jūs gyvenate.

Kurčajėvas. Kokį? Kad visi taip gyvena, tai nieko, o mane kaltinate. Negalima gi dėl to atimti iš žmogaus turtą, sužadėtinę, atsakyti jam pagarbą.

Glumovas. O jūsų pažintys? Pavyzdžiui, Golutvinas.

Kurčajėvas. Na, o kuo blogas Golutvinas?

Glumovas. Piktaliežuvis. Tokie žmonės viską sugeba. Štai jums ir paaiškinimas! Ir kam jūs jį atvedėt pas mane? Aš su pažintimis labai atsargus — aš saugoju save. Ir todėl aš jus prašau manęs nebelankyti.

Kurčajėvas. Ką jūs, išprotėjote!

Glumovas. Dėdė jūsų išsižadėjo, o aš seku šį visais atžvilgiais garbingą žmogų.

Kurčajėvas. Al Dabar aš, rodos, pradedu suprasti.

Glumovas. Na ir ačiū dievui!

Kurčajėvas. Klausykite, mielas, ar tai tik ne jūs? Jei mano įtarimai pasitvirtins, tai saugokitės. Tokie pasielgimai veltui nepraeina. Jūs užsidirbsite!.. saugokitės!

Glumovas. Pasisaugosiu, kai reikės; o tuo tarpu rimto pavojaus nematau. Likit sveikas!

Kurčajėvas. Lik sveikas! (*Išėina*)

Glumovas. Dėdė jo išsižadėjo. Pirmas žingsnis padarytas.

ANTRASIS VEIKSMAS

Salė, vienos durys į lauką, dvejios — iš šonų

PIRMOJI SCENA

Mamajevas ir Krutickis įeina pro šonines duris

Mamajevas. Taip, mes kažkur einam, kažkur mus veda, bet nei mes žinom kur, nei tie, kurie mus veda. Ir kuo visa tai baigsis?

Krutickis. Aš, žinote, žiūriu į visa tai, kaip į lengvabūdišką bandymą, o ypatingai blogo niekur nematau. Mūsų amžius — amžius daugiausia lengvabūdiškas. Viskas jauna, visiems patyrimo trūksta, tą pabando paėmę, kitą pabando, tą perdirba, kitą pakeičia. Pakeisti lengva. Paimsiu ir apversiu visus baldus aukštyn kojomis, štai ir pakeitimas. Bet kurgi, aš jūsų klausiu, amžių išmintis, amžių patyrimas, kuris pastatė baldus kaip tik ant kojų? Štai stovi stalas ant keturių kojelių, stovi gerai ir tvirtai?

Mamajevas. Tvirtai.

Krutickis. Patvariai?

Mamajevas. Patvariai.

Krutickis. Pabandysiu pastatyti jį aukštyn kojomis. Na, ir pastatėme.

Mamajevas (*numojęs ranką*). Pastatėme.

Krutickis. Štai ir pamatys.

Mamajevas. O klausimas, ar pamatys?

Krutickis. Ką jūs man sakot! Keista. Na, o jei nepastebės, tai kiti parodys, yra gi žmonių.

Mamajevas. Yra, yra. Kur nebus! Aš jums pasakysiu, kad

nemažai yra, bet jų neklauso, neklauso. Štai kur visa bėda: protingų žmonių, mūsų, neklauso.

Krutickis. Mes patys kalti: nemokame kalbėti, nemokame savo nuomonių pareikšti. Kas rašo? Kas rėkia? Vaikežai. O mes tylime ir skundžiamės, kad mūsų neklauso. Rašyti reikia, rašyti, — daugiau rašyti.

Mamajevass. Lengva pasakyti — rašyti! Tam reikalingas įpratimas ir tam tikras įgudimas. Aišku, visa tai tuščios kalbos, bet vis tik tai taip reikia. Štai aš! Kalbėti aš galėčiau nors iki rytojaus, o imčiau rašyti, dievas žino, kas išeitų. O juk, rodos, ne kvailys. Bet štai nors ir jūs. Kaip jums rašyti!

Krutickis. Ne, apie mane jūs nekalbėkite. Aš rašau, aš rašau, aš daug rašau.

Mamajevass. Taip! Jūs rašote? Nežinojau. Bet juk iš kiekvieno negalima to reikalauti.

Krutickis. Ne tie laikai, mielasis Nilai Fedosiejičiaus, ne tie laikai. Jei nori būti naudingas, mokėk valdyti plunksną.

Mamajevass. Ne kiekvienas sugeba.

Krutickis. Štai, prie progos. Ar jūs nežinote jaunuolio, kuklaus ir išsilavinusio, žinoma, kad galėtų laisvai dėstyti popieriuje įvairias mintis, projektus, na, ir kitką.

Mamajevass. Žinau, žinau kaip tik tokį.

Krutickis. Jis ne plepys, ne iš šių laikų pašaipūnų?

Mamajevass. Ne-ne-ne! Įsakykite, ir tylės kaip žuvis.

Krutickis. Matote, aš esu parašęs labai rimtą projektą ar pranešimą, vadinkite kaip norite, kaip jūs žinote, aš žmogus senojo išsimokslinimo...

Mamajevass. Tada daugiau reikalavo, daugiau.

Krutickis. Aš su jumis sutinku. Kaip čia jums pasakius, rašau aš senuoju stiliumi? Na, panašiu į didžiojo Lomonosovo stilių.

Mamajevass. Senasis stilius kur kas geresnis buvo. Kurl Nepalyginsi su dabartiniu.

Krutickis. Aš sutinku: bet, kaip sau norite, dabartiniu laiku rašyti Lomonosovo ar Sumarokovo stiliumi, atrodytų juokinga. Tai štai ar galėtų jis mano veikalui duoti, kaip čia sakoma?.. Taip, literatūrinę formą.

Mamajevass. Gali, gali, gali!

Krutickis. Na, žinoma, kiek reikės aš užmokėsiu.

Mamajevs. Įžaisite, jis bus laimingas.

Krutickis. Dar ką! Kodėl aš turėčiau jam likti skolingas?

O kas jis?

Mamajevs. Sūnėnas, sūnėnukas.

Krutickis. Tai pasakykite jam, kad užseitų kiek anksčiau, aštuntą valandą.

Mamajevs. Gerai, gerai. Būkite ramus.

Krutickis. Ir įspėkite, kad nė žodžio! Aš nenoriu, kad prieš laiką pradėtų kalbėti; tai sumažina įspūdį.

Mamajevs. Viešpatie! Suprantu. Įkalbėsiu, įkalbėsiu.

Krutickis. Likite sveikas!

Mamajevs. Aš pats rytoj su juo užvažiuosiu pas jus.

Krutickis. Labai prašau. (*Išeina, Mamajevs jį palydi*)

Įeina Kleopatra Lvovna ir Glumova

ANTROJI SCENA

Mamajeva ir Glumova

Mamajeva. Jaunas, gražus, išsilavinęs, malonus! Ak!

Glumova. Ir prie viso šito jis galėjo pradžiai nežinomas, Kleopatra Lvovna.

Mamajeva. O kas gi jam liepė būti nežinomam! Jau pakanka to, kad jis jaunas ir gražus.

Glumova. O jei neturi gerų giminių ar pažinčių, kurgi žmonės pamatysi? Kur protekciją surasi?

Mamajeva. Jam nereikėjo šalintis draugijos; mes jį būtume pastebėję, tikrai pastebėję.

Glumova. Kad būtų pastebimas, reikia didelio proto, o eiliniams žmonėms sunku, oi, kaip sunku!

Mamajeva. Jūs neteisinga sūnui, proto jam netrūksta. Bet ir nėra ypatingo reikalo turėti didelį protą, gana ir to, kad jis gražus. Kam čia protas? Jam ne profesorium būti. Patikėkite, kad gražiam jaunuoliui, vien iš užuojautos, visuomet padės išeiti į žmones ir duos lėšų gerai gyventi. Jeigu jūs matote, kad protingas žmogus vargingai apsirengęs, gyvena blogame bute, važinėja blogu vežiku, — jūs tuo nesistebite, nekrinta jums į akis; atrodo, taip ir turi būti, taip tinka protingam žmogui, čia nėra matomos

priešingybės. Bet jei jūs matote jauną gražuolį, vargingai apsirergusį, — tai skaudu, taip neturėtų būti ir nebus, niekada nebus!

Glumova. Kokia angeliška jūsų širdis!

Mamajeva. Žinoma, negalima!.. Mes prie to neprileisim, mes, moterys. Mes sukelsim ant kojų vyrus, pažįstamus, visą valdžią; jam padėsime susitvarkyti. Reikia, kad niekas netrukdytų mums juo grožėtis. Neturtas! Fuil! Mes nieko nepagailėsime, kad... Negalima! Negalima! Gražūs jaunuoliai taip retai pasitaiko...

Glumova. Kad visi taip galvotų...

Mamajeva. Visi, visi. Mes turime bendrai užjausti neturtin-
gus žmones, tai mūsų pareiga, priedermė, čia nėra ko ir kalbėti. Vargu ar galėtų kas abejingai žiūrėti į neturtingą gražų jaunuolį. Aprintomis ir trumpomis rankovėmis, nešvaria apikakle. Ak, ak! baisu, baisu! Be to, neturtas varžo žmogų, kažkaip žemina, atima pasitikėjimą savimi, tą drąsą, kuri taip atleistina ir taip tinka gra-
žiam jaunuoliui.

Glumova. Viskas teisybė, viskas teisybė, Kleopatra Lvovna!

[eina Mamajevas]

TREČIOJI SCENA

Tie patys ir Mamajevas

Mamajevas. O, sveiki!

Glumova. Aš jau nežinau, kam man jus apskusti, Nilai Fedosiejčiū!

Mamajevas. O ką?

Glumova. Sūnų iš manęs visai paveržėt. Jis mane visai nu-
stojo mylėjęs, tiktai apie jus ir svajoja. Vis apie jūsų protą ir apie pašnekesius su jumis; tik aikčioja ir stebisi.

Mamajevas. Geras berniukas, geras.

Glumova. Jis dar vaikas buvo labai nuostabus.

Mamajevas. Jis ir dabar beveik kūdikis.

Glumova. Toks ramus, nuostabiai ramus buvo. Niekad, bū-
davo, neužmirš tėvui, motinai rankutę pabučiuoti, visoms senelėms, tetulėms išbučiuodavo rankutes. Net imdavome drausti; pagalvos, kad tyčia primokėme, tai patylomis, niekam nematant, prieina ir pabučiuoja. O štai vieną kartą, kai buvo jam penkeri metai, tai

nustebino jis mus visus! Ateina rytą ir sako: „Kokį aš sapną sapnavau! Sulekia prie mano lovutės angelai ir sako: „Mylėk tetušį ir motušę ir visada klausyk! O kai išaugsi didelis, mylėk savo viršininkus.“ Aš jiems atsakiau: „Angelai, aš visų klausysiu...“ Nustebino jis mus, jau taip nudžiugino, kad ir apsakyti negalima. Ir aš visada tą sapną atsimenu, visada atsimenu.

Mama j e v a s. Na, likite sveiki, aš važiuoju, reikalų turiu daugiau negu jūs. Jūsų sūnum aš patenkintas. Taip jam ir pasakykite, kad aš juo patenkintas. (*Užsideda skrybėlę*) Stai vos neužmiršau. Aš žinau, kad jūs gyvenate neturtingai ir gyventi nemokate; tai užeikite pas mane kada nors rytą, aš jums duosiu...

G l u m o v a. Nuolankiai dėkojame.

Mama j e v a s. Ne pinigų, ne, brangesnį dalyką už pinigus. Aš jums duosiu patarimą, kaip tvarkyti savo piniginius reikalus. (*Išeina*)

KETVIRTOJI SCENA

Mama j e v a ir G l u m o v a

G l u m o v a. Patenkintas, tai ir ačiū dievui! Retai kas moka būti taip dėkingas kaip mano Zoržas.

Mama j e v a. Labai malonu girdėti.

G l u m o v a. Jis ne tik, kad gali būti dėkingas, jis gali dievinti savo geradėjus.

Mama j e v a. Dievinti? Tai jau per daug.

G l u m o v a. Ne, ne per daug. Toks būdas, siela tokia. Aišku, motinai girti sūnų netinka, be to, ir jis nemėgsta, kad aš apie jį pasakočiau.

Mama j e v a. Ak, būkite rami, aš jam nieko nepasakysiu.

G l u m o v a. Vien tik savo geradarius dabar jis temato, jam nieko nėra brangesnio už juos. Sako, Nilo Fedosiejičiaus protas neturi lygaus visoje Maskvoje; o ką jau apie jūsų grožį sako, tai aprašyti, tikrai, aprašyti reikia.

Mama j e v a. Sakykite!

G l u m o v a. Kokių palyginimų suranda!

Mama j e v a. Nejaugi?

G l u m o v a. Ar nebus jis kur nors anksčiau jus matęs?

Mama j e v a. Nežinau. Aš jį esu mačiusi teatre.

Glumova. Ne, tur būt, matęs.

Mamajeva. Kodėl gi?

Glumova. Kaipgi? Jis taip neseniai jus pažįsta, ir staiga tokį...

Mamajeva. Na, na! Ką tokį?

Glumova. Ir staiga tokį giminišką palankumą pajuto.

Mamajeva. Ak, mielas berniukas!

Glumova. Net nesuprantama. Dėdė, sako, toks protingas, toks protingas, o tetulė angelas, angelas, taip...

Mamajeva. Prašau, prašau, sakykite! Tikrai, aš labai smalsi.

Glumova. O jūs nesupyksit už mano kvailą atvirumą?

Mamajeva. Ne, ne.

Glumova. Angelas, sako, angelas, puola man ant krūtinės ir pravirksta...

Mamajeva. Tai štai kas... Kaipgi tai? Keista.

Glumova (*pakeitusi toną*). Labai džiaugiasi, kad jį, našlaitį, taip meiliai priėmėte, iš dėkingumo verkia.

Mamajeva. Taip, taip, jautrus berniukas, jautrus.

Glumova. Ką jau čia kalbėt! Prigimtis — verdantis vanduo.

Mamajeva. Tai jo amžiuje suprantama ir... atleistina.

Glumova. Jau atleiskit, atleiskit jam. Dar jaunas.

Mamajeva. Už ką gi aš jam turėčiau atleisti? Kuo jis man prasikalto?

Glumova. Na, žinote, juk, tur būt, pirmą kartą gyvenime sutiko tokią gražią moterį, — juk neturėjo iki šiol progų. Ji maloni jam, nuolaidi... žinoma, kaip giminė... Galva karšta, nenoromis iš proto išeisi.

Mamajeva (*susimąsčiusi*). Jis labai mielas, labai mielas.

Glumova. Žinoma, jo palankumas giminiškas... O vis dėlto... būti arti tokios žavingos moters jo amžiuje... juk per naktis nemiega, grįžęs iš jūsų, blaškosi, blaškosi...

Mamajeva. Jis jums atviras, nuo jūsų savo jausmų neslepia?

Glumova. Juk tai nuodėmė būtų. Bet ir jausmai jo vaikiški.

Mamajeva. Na, žinoma, vaikiški... Jam dar visur reikia vadovauti. Protingos moters vadovaujamas, jis laikui bėgant... Taip, jis gali...

Glumova. Vadovaukite jam! Gyvenime jam tai bus labai naudinga. Jūs tokia gera...

M a m a j e v a (*juokiasi*). Taip, taip, gera. Bet, jūs žinote, juk tai pavojinga; galima ir pačiai... susižavėti.

G l u m o v a. Iš tikrųjų, jūs tokia gera.

M a m a j e v a. Kaip aš matau, jūs labai jį mylite.

G l u m o v a. Vienintelis, — kaip nemylėsi.

M a m a j e v a (*svajingai*). Tai imkime jį mylėti drauge.

G l u m o v a. Jūs verčiate mane pavydėti sūnui. Taip, kaip tik savo laimę jis surado jūsų šeimoje. Tačiau, man ir namo laikas. Nepykit ant manęs už mano plepumą. Būtų nesmagu, jei sūnus sužinotų, jūs manęs neišduokite. Kartais gėda jam, kad proto mažai turiu, kartais turėtų jis pasakyti: kokias jūs, mamute, kvailystes darote, o juk nepasakys. To žodžio jis vengia iš pagarbos motinai. Aš tai jau jam atleisčiau, juk įspėta ateity nebedaryčiau kvailysčių. Likite sveika, Kleopatra Lvovna.

M a m a j e v a (*apkabina ją*). Viso geriausio, mano širdele, Glafira Klimovna! Siomis dienomis aš pas jus užsuksiu, mes su jumis dar pasikalbėsime apie Zoržą. (*Palydi ją iki durų*)

PENKTOJI SCENA

M a m a j e v a, vėliau G l u m o v a s

M a m a j e v a. Kokia plepėl Na, jei išgirstų jos sūnus, nepadėkotų jai. Jis toks išdidus, prieina prie manęs su tokia šalta pagarpa, o namuose štai ką daro. Reiškia, aš galiu dar įkvėpti jau nuoliui tikrą aistrą. Taip ir turi būti. Pastaruoju laiku, žinoma, buvo jaučiamas garbintojų trūkumas, bet tai dėl to, kad žmonės aplink mane paseno ir susmuko. Štai, pagaliau. A, mano mielas! Dabar aš tave prižiūrėsiu. Kad ir kaip bebūtų drovus, bet tikroji aistra turi prasiveržti. Labai įdomu stebėti, kai iš anksto žinai, kad žmogus tave įsimylėjęs.

(Jėina G l u m o v a s, nusilenkia ir pagarbiai atsistoja)

Prieikite, prieikite.

G l u m o v a s nedrąsiai prieina

Ko gi jūs stovite? Argi sūnėnai taip elgiasi?

G l u m o v a s (*bučiuoja jai ranką*). Sveiki, Kleopatra Lvovna, labas rytas.

M a m a j e v a. Bravo! Stebiuosi, kaip jūs išdrįsot, pagaliau Glumovas. Aš labai nedrąsus.

M a m a j e v a. Nesivaržykite! Ko jūs bijote! Aš toks pat žmogus, kaip ir visi. Būkite atviresnis man, pasilikėkite manim ir atskleiskite savo širdies paslaptis! Nepamirškite, kad aš jūsų teta.

Glumovas. Aš būčiau atviresnis su jumis, jeigu...

M a m a j e v a. Jeigu kas?

Glumovas. Jeigu jūs būtumėt senutė.

M a m a j e v a. Kokie niekai! Aš visai nenoriu būti senutė.

Glumovas. Aš irgi nenorėčiau. Duok dieve jums žydėti, kaip galima ilgiau. Aš sakau tik dėl to, kad tuomet aš būčiau ne toks drovus ir laisviau jausčiausi.

M a m a j e v a. Kodėl gi? Tuojau sėskit arčiau prie manęs ir viską atvirai papasakokite: kodėl jūs jaustumėtės laisviau, jei aš būčiau senutė.

Glumovas (*ima kėdę ir sėda prie jos*). Jauna moteris turi savo rūpesčių, savo interesų; tai kada gi jai rūpintis neturtingais giminaičiais? O senutė tiek ir rūpesčių teturi.

M a m a j e v a. Kodėl gi jauna negali rūpintis giminėmis?

Glumovas. Gali, bet nepatogu jos to prašyti; nepatogu įkyrėti. Jai rūpi linksmybės, pasilinksminimai, pramogos, o čia nuobodus sūnėno veidas, prašymai, amžinas maudulys. O senutei tai būtų net malonumas; ji važinėtų po Maskvą, rūpintųsi. Tai būtų jai užsiėmimas nuo nuobodulio, ir geras darbas, kuriuo ji paskui galėtų pasigirti.

M a m a j e v a. Na, jei aš būčiau senutė, ko jūs manęs prašytumėte?

Glumovas. Taip, jei jūs būtumėt; bet juk jūs ne senutė, o priešingai, labai jauna moteris. Jūs mane žodžiais gaudote.

M a m a j e v a. Vis tiek, vis tiek, sakykite!

Glumovas. Ne, ne vis tiek. Štai, pavyzdžiui, aš žinau, kad jums užtektų pasakyti tik vieną žodį Ivanui Ivanyčiui, ir aš jaučiau labai gerą vietą.

M a m a j e v a. Taip, aš manau, kad užteks vieno mano žodžio.

Glumovas. Bet aš vis tik neapsunkinsiu jūsų tuo prašymu.

M a m a j e v a. Kodėl gi?

Glumovas. Todėl, kad tai būtų prievarta. Jis taip jumis susižavėjęs.

M a m a j e v a. Jūs taip galvojat!

Glumovas. Aš žinau tikrai.

Mamajeva. Koks jūs visažinantis. Na, o aš?

Glumovas. Tai jau jūsų reikalas.

Mamajeva (*sau*). Jis nepavydus; tai keista.

Glumovas. Pirmiausia jis nedirštų jums nieko atsakyti. Pas-
kui, jam jūsų prašymas bus labai malonus; priversti jus prašyti, —
tas pats, kaip duoti jam kyšį.

Mamajeva. Visa tai niekai, fantazija! Tai jūs nenorite, kad
aš dėl jūsų paprašyčiau?

Glumovas. Iš tikrųjų nenoriu. Be to, aš nenoriu likti jums
skolingas. Kuo gi aš galėčiau jums atsilyginti?

Mamajeva. O senutei kuo jūs atsilygintumėte?

Glumovas. Patenkindamas kiekvieną jos norą: aš nešiočiau
jos šunytį, pastumčiau po kojų suolelį, nuolat rankas bučiuočiau,
sveikindamas su visomis šventėmis ir su viskuo, su kuo tik galima
sveikinti. Visa tai tik senutei turi vertės.

Mamajeva. Taip, žinoma.

Glumovas. Paskui, jei senutė tikrai gera, aš prisiriščiau
prie jos, pamilčiau ją.

Mamajeva. O jaunos argi negalima pamilti?

Glumovas. Galima, bet kaipgi išdrįsi.

Mamajeva (*sau*). Pagaliau!

Glumovas. Ir prie ko tai privestų? Tiktai nereikalingos kan-
čios.

[eina tarnas

Tarnas. Ivanas Ivanyčius Gorodulinas.

Glumovas. Aš eisiu į dėdulės kabinetą, turiu darbo. (*Labai
pagarbiai nusilenkia*)

Mamajeva (*tarnui*). Prašyk!

Tarnas išeina. [eina Gorodulinas

ŠEŠTOJI SCENA

Mamajeva ir Gorodulinas

Gorodulinas. Turiu garbės prisistatyti.

Mamajeva (*su priekaištu*). Geras, geras! Sėskite. Koks vė-
jas, kokia audra užnešė pas mane?

Gorodulinas (*sėda*). Vėjas, kuris pas mane galvoje, ir aistros audra, kuri siaučia mano širdyje.

Mamajeva. Dėkoju. Labai miela iš jūsų pusės, kad prisiminėt mane, užmirštą, paliktą.

Gorodulinas. Kur jis? Kur tas nelaimingasis, kuris jus paliko? Parodykit man jį! Aš šiandieną ypatingai karingai nusiteikęs.

Mamajeva. Jūs pirmas, jus ir reikia užmušti arba kaip kitaip nubausti.

Gorodulinas. Jau gėriau kaip kitaip nubauskite.

Mamajeva. Aš jau sugalvojau jums bausmę.

Gorodulinas. Leiskite sužinoti. Paskelbkite sprendimą, nepaskelbę niekas nebaudžia. Jei jūs nusprendėt pasmaugti mane savo glėby, aš neapeliuosiu.

Mamajeva. Ne, aš noriu prisistatyti jums kaip prašytoja.

Gorodulinas. Tai yra pasikeisti su manim rolėmis?

Mamajeva. Argi jūs prašytojas? Jūs pats ten kažkur beveik teisėjas.

Gorodulinas. Taip, taip. Bet prie damų aš visada...

Mamajeva. Užteks jums niekus plepėti! Aš turiu rimtą reikalą.

Gorodulinas. Klausau.

Mamajeva. Mano sūnėnui reikia...

Gorodulinas. Ko gi reikia jūsų sūnėnui? Švarkelio, kelnaičių?

Mamajeva. Jūs man nusibodote. Klausykite ir nepertraukite mano kalbos! Mano sūnėnas visai ne vaikas, jis labai mielas jaunuolis, labai gražus, protingas, išsilavinęs.

Gorodulinas. Juo geriau jam, blogiau man.

Mamajeva. Jam reikalinga vieta.

Gorodulinas. Kokią įsakysite?

Mamajeva. Suprantama, gerą! Jis labai gabus.

Gorodulinas. Labai gabus? Labai gabūs dabar nereikalingi; jam vietos nėra. Tokios vietos visos užimtos: viena Bismarko, kita Bejsto.

Mamajeva. Klausykite, jūs mane išvesite iš kantrybės, mes susipyksime. Sakykite, ar esate numatę vietą?

Gorodulinas. Paprastam mirtingajam atsiras.

Mamajeva. Ir puiku.

Gorodulinas (*švelniai*). Mums žmonės reikalingi. Leiskite man nors viena akele žvilgtelėti į tą fenomeną; tada aš tiksliai jums pasakysiu, kam jis tinka ir į kokią vietą galima bus jį rekomenduoti.

Mamajeva. Jegorai Dmitričiau! Žoržai! Ateikite čia! (*Gorodulinui*) Aš judu paliksiu kuriam laikui. Jūs vėliau užeikite pas mane. Aš jūsų palauksiu svetainėje.

Glumovas įeina

Pristatau jums savo sūnėną: Jegoras Dmitričius Glumovas. (*Glumovui*) Ivanas Ivanyčius nori su jumis susipažinti. (*Išeina*)

SEPTINTOJI SCENA

Gorodulinas ir Glumovas

Gorodulinas (*paduodamas Glumovui ranką*). Jūs tarnaujate?

Glumovas (*nesivaržydamas*). Tarnavau, dabar nebetarnauju, be to, ir jokio noro neturiu.

Gorodulinas. Kodėl?

Glumovas. Gabumų nedavė dievas. Be to, reikia turėti labai daug įvairių savybių, o aš jų neturiu.

Gorodulinas. Man atrodo, kad pakaktų tik proto ir noro dirbti.

Glumovas. Sakysim, kad man šito netrūksta; bet kokia gi iš to nauda? Kad ir kiek bedirbsi, visą amžių būsi kanceliarijos valdininku. Kad žmogus be protekcijos gautų paaukštinimą, reikia visai ko kita.

Gorodulinas. Būtent, ko gi?

Glumovas. Nekalbėti, kai neįsako, juoktis, kai viršininkai sumano sąmojų rodyti, galvoti ir dirbti už viršininkus, o tuo pačiu laiku visaip nusižeminant įtikinėti juos, kad aš, girdi, kvailas, kad visa tai jūs patys teikėtės įsakyti. Be to, reikia turėti dar kai kurių liokajaus savybių, žinoma, sujungtų su tam tikra grakštumo dalimi: pavyzdžiui, pašokus iš vietos išsitempti, kad tai atrodytų ir klusniai ir kartu neklusniai, ir vergiškai ir kartu kilniai, ir tiesiai, ir grakščiai. Kai viršininkas pasiųs ko nors, reikia mokėti padaryti įspūdį, kad skrendi ne visai šuoliais, marš-marš, ir ne visai

žingsniu. Aš dar ir pusės to neišskaičiavau, ką reikia žinoti, norint šį tą užsitarnauti.

Gorodulinas. Puiku. Tai yra, visa tai labai biauuru, bet kalbate jūs puikiai; tai labai svarbu. Tarp kitko tai buvo anksčiau, dabar viskas kitaip.

Glumovas. Kažkodėl nepastebima, kad kas nors būtų kitaip. Ir prie to dar raštai ir formalumas. Ištiesos sienos, ištiesos tvirtovės iš raštų ir formalumų. Ir iš šitų tvirtovių tiktai išskrenda bombų pavidalu sausi aplinkkraščiai ir įsakymai.

Gorodulinas. Kaip gerai! Puiku, puiku! Štai talentas.

Glumovas. Aš labai džiaugiuos, kad jūs pritariat mano idėjoms. Bet labai mažai mes turime tokių žmonių!

Gorodulinas. Kas mums idėjos! Kas iš mūsų neturi tokių idėjų! Žodžiai, frazės labai geros. Žinote, jūs galėtumėte padaryti man didelę paslaugą.

Glumovas. Viską, ką tik norite.

Gorodulinas. Surašykite visa tai ant popierėlio!

Glumovas. Prašau, mielai. Kam gi jums?

Gorodulinas. Pasisakysiu jums atvirai. Mudu žmonės padorūs ir turime kalbėti atvirai. Štai kas: ryt per pietus turėsiu prakalbą sakyti, o pasiruošti visiškai neturiu laiko.

Glumovas. Prašau, prašau!

Gorodulinas (*spaudžia jam ranką*). Padarykite draugišką patarnavimą.

Glumovas. Susimildamas, ar verta kalbėti! Jūs duokite man tokią tarnybą, kur aš galėčiau betarpiškai susidurti su žemesniais bendradarbiais. Duokite man galimybę pačiam matyti jų kasdieninius reikalus ir patenkinti juos greitai, su užuojauta.

Gorodulinas. Puiku, puiku! Užrašykite ir tai! Kaip aš suprantu, jums, pagal jūsų teisingą mąstymo būdą, reikalinga vieta prižiūrėtojo arba ekonomo valstybinėje ar labdarybės įstaigoje?

Glumovas. Kur patinka. Darbo aš nesibaidau ir dirbsiu stropiai, kiek jėgos leis, bet su sąlyga: kad mano darbas atneštų tikrą naudą, kad jis didintų kiekį gėrio, reikalingo masių gerbiui. Pilstyti iš tuščio į dyką, laikyti tai tarnyba ir gauti paaukštėjimus — aš nesutinku.

Gorodulinas. Kaip tik taip: „Didinti kiekį gėrio.“ Puiku!

Glumovas. Norite, aš jums visą prakalbą parašysiu?

Gorodulinas. Nejaugi? Štai matote, kiek nedaug tereikia padoriems žmonėms suartėti, sutartil! Pasikeitė keliomis frazėmis — ir draugai. O kaip jūs kalbatel! Taip, mums tokie žmonės reikalingi, reikalingi, mielas, reikalingil! (*Pasižiūri į laikrodį*) Ryt užvažiuokite pas mane apie dvyliktą valandą. (*Paduoda jam ranką*) Labai malonu, labai malonu! (*Išėina į svetainę*)

[eina M a m a j e v a s

AŠTUNTOJI SCENA

M a m a j e v a s ir G l u m o v a s

M a m a j e v a s. A, tu čia! Ateik! (*Paslaptingai*) Neseniai Kru-tickis buvo pas mane užvažiavęs pasitarti vienu reikalu. Geras ūnienis! Kažką jis turi parašęs, tai reikia apdailinti, išlyginti stilių. Aš nurodžiau tave. Mūsų ratelyje jis pats nelaikomas protingu žmogumi, ir parašė, tur būt, kokią nors kvailystę, bet tu, kai susitiksi su juo, pameilikauk jam truputį.

G l u m o v a s. Štai, dėduli, ko jūs mane mokote.

M a m a j e v a s. Meilikauti negerai, o pameilikauti truputį leis-tina. Pagirk šį bei tą, tai bus labai malonu seniui. Jis ateity gali būti naudingas. Barsim jį mes, jis to neišvengs, o tu vis dėlto privalai girti, tu dar jaunas. Mudu rytoj pas jį važiuosim. Štai dar viena subtili aplinkybė. Kokie tavo santykiai su teta?

G l u m o v a s. Aš žmogus išauklėtas, mandagumo manęs ne-reikia mokyti.

M a m a j e v a s. Na, tai ir kvaila, na tai ir kvaila. Ji dar gana jauna, graži, reikalingas jai tavo mandagumas! Priešą ar ką tu nori sau įsigyti?

G l u m o v a s. Aš, dėde, nesuprantu.

M a m a j e v a s. Nesupranti, tai klausyk, mokykis! Ačiū dievui, yra kas tave pamoko. Moterys nedovanoja tam, kas nepastebi jų grožio.

G l u m o v a s. Taip, taip, taip! Sakykite! Visai nepagalvojau.

M a m a j e v a s. Taigi, broliuk! Nors tu ir septintas vanduo

nuo kisieliaus, o vis dėlto giminaitis; daugiau gali sau leisti negu šiaip pažįstamas, gali kartais, lyg užsimiršęs, dažniau rankutę pabučiuoti, na, ten akimis kaip nors. Aš manau, moki?

Glumovas. Nemoku.

Mamajevs. Koks gi tu, broliuk! Na, štai taip. (*Pakelia akis į viršų*)

Glumovas. Nustokite, ką jūs! Kaip galima!

Mamajevs. Na, o tu prieš veidrodį gerokai pasimokyk. Retkarčiais svajingai atsidusk. Visa tai truputį kutena jų savimeilę.

Glumovas. Nuolankiai jums dėkoju.

Mamajevs. Na ir man bus ramiau. Suprask, suprask!

Glumovas. Vėl nesuprantu.

Mamajevs. Ji moteriškė sangviniško temperamento, turi karštą galvą, labai greitai gali susivilioti koku nors frantu, velnias jį žino, kas per mechanika gali pakliūti, gal būt, koks kartogininkas. Šitie pakalikai dievo neturi. Štai prie ko vedat! O čia, supranti tu, savas, patikrintas žmogus vis geriau. Ir vilkas sotus, ir avis sveika. Cha, cha, cha! Supratai?

Glumovas. Išmintingas, išmintingas jūs, dėduli!

Mamajevs. Manau.

Glumovas. O štai dar viena aplinkybė! Kad iš šalies nepagalvotų ko nors blogo, juk žmonės pikti, jūs mane supažindinkite su Turusina. Ten aš atvira! asistuosiu dukterėčiai, o jei jūs norėtumėte, aš galėčiau ir pasipiršti. Tada tai jau tikrai bus ir vilkas sotus, ir avis sveika.

Mamajevs. Taip, taip, taip! Gerai, gerai!

Glumovas. Aišku, Kleopatrai Lvovnai mes nesakysim apie Turusinę nė žodžio. Ne dėl to, kad pavyduliautų, o, žinote, moterys turi kažkokį jausmą.

Mamajevs. Kam tu sakai! Žinau, žinau. Nė mur-mur, net užsiminti nereikia.

Glumovas. Tai kada gi mes pas Turusinę?

Mamajevs. Ryt vakare. Dabar tu žinai, ką tau veikti?

Glumovas. Ką veikti? Stebėtis jūsų protu.

Ieina Mamajeva ir Gorodulinas

DEVINTOJI SCENA

*Mamajevs, Glumovas, Mamajeva ir
Gorodulinas*

Gorodulinas (*Mamajevai tyliai*). Po dviejų savaitių jis bus paskirtas.

Mamajeva. Po dviejų savaitių aš jus pabučiuosiu.

Mamajevs. A, Ivanas Ivanyčius! Aš pas jus buvau šiandieną užvažiuavęs, norėjau duoti patarimą klubo reikalui.

Gorodulinas. Atleiskite, Nilai Fedosiejičiau, neturiu laiko. (*Paduoda ranką Glumovui*) Iki pasimatymo.

Mamajevs. Tai važiuojam drauge, kely pasišnekėsime. Man į senatą reikia.

Išeina

DEŠIMTOJI SCENA

Mamajeva ir Glumovas

Mamajeva (*sėda į fotelį*). Bučiuokite rankutę, jūsų reikalas sutvarkytas.

Glumovas. Aš jūsų neprašiau.

Mamajeva. Nereikia, aš pati susipratau.

Glumovas (*bučiuoja ranką*). Dėkoju jums. (*Ima skrybėlę*)

Mamajeva. Kurgi jūs?

Glumovas. Namo. Aš labai laimingas. Bėgsiu pasidalinti savo džiaugsmu su motina.

Mamajeva. Jūs laimingas? Netikiu.

Glumovas. Laimingas, kiek galima būti laimingam.

Mamajeva. Reiškia, ne visai; reiškia, jūs dar ne visko pasiekėte.

Glumovas. Visko, ko tikslai aš drįsau tikėtis.

Mamajeva. Ne, jūs sakykite atvirai: visko pasiekėte?

Glumovas. Ko gi man dar? Aš gausiu vietą.

Mamajeva. Netikiu, netikiu. Jūs norite, toks jaunas būdamas, pasirodyti materialistu, norite įtikinti mane, kad galvojate tik apie tarnybą, apie pinigų.

Glumovas. Kleopatra Lvovna...

Mamajeva. Norite įtikinti, kad jūsų niekad neplaka širdis, kad jūs nesvajojate, neverkiate, kad jūs nemylite nieko.

Glumovas. Kleopatra Lvovna, aš to nesakau.

Mamajeva. O jeigu mylite, negi nenorėtumėt, kad ir jus mylėtų?

Glumovas. Aš to nesakau.

Mamajeva. Jūs sakote, kad visko pasiekėte.

Glumovas. Aš pasiekiau visko galimo, visko, ko aš galėjau tikėtis.

Mamajeva. Reiškia, jūs nesitikite abipusiškos meilės. Tai kam jūs veltui eikvojate savo jausmus? Juk tai sielos perlai. Sakykite, kas ji, ta žiaurioji?

Glumovas. Jūs mane kankinate, Kleopatra Lvovna.

Mamajeva. Sakykite, nenaudėli, sakykite tuoj! Aš žinau, aš matau iš jūsų akių, kad jūs mylite. Vargšas! Jūs labai, labai kenčiate?

Glumovas. Jūs neturit teisės imtis tokių priemonių. Jūs žinote, kad aš neišdrįsiu nieko nuslėpti nuo jūsų.

Mamajeva. Ką jūs mylite?

Glumovas. Pasigailėkite!

Mamajeva. Ar verta ji jūsų?

Glumovas. Dieve mano, ką jūs su manim darote?

Mamajeva. Ar moka ji įvertinti jūsų aistrą, jūsų puikią širdį?

Glumovas. Nors užmuškite mane, nedirštu.

Mamajeva (*pašnibždomis*). Drąsiau, mano drauge, drąsiau!

Glumovas. Ką aš myliu?

Mamajeva. Taip.

Glumovas (*puldamas ant kelių*). Jus!

Mamajeva (*tyliai surinka*). Ak!

Glumovas. Aš jūsų vergas visam gyvenimui. Bauskite mane už mano drąsą, bet aš jus myliu. Priverskite mane tylėti, priverskite mane nežiūrėti į jus, uždrauskite man grožėtis jumis, dar blogiau, priverskite mane būti pagarbiu, bet nepykit ant manęs! Jūs pati kalta. Jei jūs nebūtumėt buvusi tokia žavinga, tokia atlaidi

man, gal būt, aš paslėpčiau savo aistrą padarumo ribose, nors tai ir labai sunku būtų. Bet jūs, gerumo angelas, jūs, gražuolė, iš manęs, protingo žmogaus, jūs padarėte pašėlusį paikšą! Taip, aš beprotis! Man pasirodė, kad mane vilioja palaima, ir aš nepabūgau pulti į prarają, kurioje galiu pražūti. Atleiskite man. (*Nusilenkia galvą*)

M a m a j e v a (bučiuodama jį į galvą). Aš jums atleidžiu.

G l u m o v a s pagarbiai nusilenkia ir išeina. *Mamajeva jį palydi ilgą žvilgsniu*

TREČIASIS VEIKSMAS

Prabangi svetainė vasarnamy Sokolnikuose. Vienos durys vidury, kitos — šone

PIRMOJI SCENA

Mašenka ir Turusina ateina pro vidurines duris

Mašenka. Važiukime, ma tant! Važiukime. Na, prašau, važiuokime!

Turusina. Ne, mano drauge, nei Jokiu būdu! Aš jau įsakiau arklus iškinkyti.

Mašenka. Susimildama, ma tant, į ką gi tai panašu? Kada-nekada susiruošiam išvažiuoti ir tai ne laiku; nė dešimt žingsnių nuo vartų nenuvažiavom, ir atgal.

Turusina (*atsisėda*). Mano drauge, aš labai gerai žinau, ką darau. Kam be reikalo statyti save į pavojų, kai galima jo išvengti?

Mašenka. Iš ko jūs sprendžiate, kad mums tikrai grėsė pavojus?

Turusina. Kam tu dar klausinėji, aš nesuprantu. Pati matel: prie pat vartų mums kelią perėjo kažkokia moteriškė. Aš norėjau tuoj įsakyti sustoti, bet prieš savo norą nuvažiavau toliau, ir staiga susitinkam... .

Mašenka. Tai kas gi, kad susitinkam?

Turusina. Kad nors iš kairės pusės būtų buvę, o čia iš dešinės...

Mašenka. Ir iš kairės, ir iš dešinės lygiai tas pats.

Turusina. Nekalbėk taip, man tai nepatinka. Negaliu pakęsti laisvamanybės savo namuose. Aš ir taip pakankamai prisiklausau,

kai šventus daiktus niekina, pajuokia svečiai, kurie lankosi pas mus. Pašaliniam aš uždrausti negaliu, o tau draudžiu. Mes turim saugoti savo gyvybę. Žinoma, per daug savim rūpintis nuodėmė, bet saugoti savo gyvybę mes privalom. Nereikia būti užsispyrė! Argi mažai mes girdim nelaimingų atsitikimų: arkliai pasibaido, ekipažas sulūžta, vežėjas prisigeria ir išverčia į griovį. Apvaizda saugo žmones. Jei tave įspėja: nevažiuok ten, tavo gyvybei gresia pavojus — tai kas gi kaltas, jei tu nepaklausysi gero patarimo ir nusišuksi sprandą?

Mašenk a. Mums niekas nesakė: nevažiuok!..

Turusina. Argi būtinai reikia žodžių? Blogas susitikimas daugiau pasako už visokius žodžius. Jei dar būtų gyvybinis reikalas, na, ką gi darysi, o čia dievas žino kuriam galui! Tik tam, kad praleistum visą vakarą tuščiai besišnekėdama ar apkalbėdama artimus, ir tik dėl to nepaisyti įspėjimų iš aukščiau, statyti save į pavojų! Ne, jau nuolankiai dėkoju. Man aišku, kodėl tu nori ten važiuoti. Tu tikiesi susitikti Kurčajevą, neatgailaujančią bedievį, kurio aš įsakysiu nepriiminėti. Matai dėl ko tu prašai tetos, visai negalvodama, kad dėl tavo malonumo aš galiu nusilaužti koją ar ranką.

Mašenk a. Aš nesuprantu, ma tant, kodėl jums nepatinka Kurčajevas?

Turusina. Kaip jis gali man patikti? Jis mano akivaizdoje juokiasi iš švenčiausių dalykų.

Mašenk a. Kada gi, ma tant, kada?

Turusina. Visada, nuolat jis juokiasi iš mano maldininkių, iš asketų-silpnapročių.

Mašenk a. Bet jūs sakote, kad jis juokiasi iš šventų dalykų.

Turusina. Na, žinoma; aš jam kartą sakau: pažiūrėkite, nuo šventumo mano Matriošos veidas jau ima žibėti, o jis sako, ne nuo šventumo, bet nuo taukų. Šito aš jam gyvenime niekad nedovanosiu. Mat, laisvamanybė ką padaro, kaip užsimiršta jaunuliai! Aš žmones gerai pažįstu; štai ir pasirodė, koks jis žmogus. Aš vakar du laiškus gavau. Perskaityk, jei nori.

Mašenk a. Ar galima tikėti laišku be parašo?

Turusina. Kad nors vienas būtų, tai dar galima abejoti, o čia du ir iš įvairių asmenų.

[eina tarnas ir paduoda Turusinai laišką]

Grigorijus. Klajūnai atėjo.

Turusina. Dievas jį žino, ką jis čia sako. Na, vis tiek, tur būt, maldininkai. Liepk juos pavalgydinti.

T a r n a s i š e i n a

(*Turusina skaito laišką*) Štai dar laiškas. Matyti, kad rašo rimta moteris. (*Skaito garsiai*) „Gerbiamoji ponია, Sofja Ignatjevna, nors aš neturiu garbės...“ (*Tyliai skaito*) Štai, klausyk! „Jūsų pasirinkimas tokio žmogaus, kaip Jegoras Vasiljevičius Kurčajevas, verčia mane iš anksto lieti ašaras dėl vargšės Mašenkos likimo...“ Na, ir taip toliau.

Mašenka. Nuostabu! Aš ir nežinau, ką galvoti apie tai.

Turusina. Negi tu ir dabar ginčysies su manim? Pagaliau, mano drauge, jei tu būtinai nori, tai tekėk už jo. (*Uosto spiritą*) Aš nenoriu, kad mane laikytų tirone. Tik tu žinok, kad tuo mane nuliūdinsi ir kažin, ar turėsi teisę skųstis, jei aš tau...

Mašenka. Neduosite pinigų...

Turusina. Ir, svarbiausia, palaiminimo.

Mašenka. Ne, ma tant, nesirūpinkite! Aš maskviškė panelė, aš netekėsiu be pinigų ir be tėvų sutikimo. Žoržas Kurčajevas man labai patinka; bet jeigu jums nepatinka, aš už jo netekėsiu ir jokios džiovos dėl to negausiu. Bet, ma tant, pasigailėkite manęs' Dėka jūsų aš turiu pinigų. Aš noriu pagyventi.

Turusina. Suprantu, mano drauge, suprantu.

Mašenka. Suraskite man jaunikį kokį norite, tiktai padorų žmogų, aš tekėsiu už jo be prieštaravimų. Man noris grožiu žerėti, papuikauti. Taip gyventi, kaip mes gyvenam, pagalvokite, man nuobodu, labai nuobodu.

Turusina. Aš suprantu tave. Tuštybė tavo amžiuje atleistina.

Mašenka. Kai aš būsiu vyresnė, ma tante, aš, galimas dalykas, gyvensiu taip, kaip ir jūs,— taip visi mūsų giminėj.

Turusina. Duok dieve, aš tau iš visos širdies linkiu. Tai tiesus kelias, tikras.

Mašenka. Taip, ma tante, bet man pirmiausia reikia ištekti.

Turusina. Neslėpsiu nuo tavęs, kad aš labai keblioj padėty. Šiais laikais jaunimas taip sugadintas, kad labai sunku surasti žmogų, kuris man patiktų, tu mano reikalavimus žinai.

Mašenka. Ak, ma tante, jau jei Maskvoj nesurasi! Ir ko gi joje nėra! Visko, ko tik reikia. Jūsų tokios plačios pažintys. Ga-

lima kreiptis į vieną, į kitą; Krutickis, Mamajėvas, Gorodulinas jums padės, nurodys arba suras tokį jaunikį, koks jums reikalingas. Aš esu įsitikinusi.

Turusina. Krutickis, Gorodulinas! Juk jie žmonės, Mariel Jie gali apgauti arba patys apsigauti.

Mašėnka. Tai ką gi daryti?

Turusina. Reikia laukti nurodymų iš aukščiau. Be ypatingo nurodymo aš jokių būdu nesiryšiu.

Mašėnka. Bet kas gi nurodys?

Turusina. Tu greitai sužinosi, kas; tai įvyks jau šiandien.

Mašėnka. Kurčajevui neatsakykite, tegu lankosi.

Turusina. Tik žinok, kad jis tau ne jaunikis.

Mašėnka. Aš visiškai pasitikiu jumis; aš jums paklusni, pati paklusnioji dukterėčia.

Turusina (*bučiuoja ją*). Tu mielas kūdikis!

Mašėnka. Aš būsiu turtinga, gyvensiu linksmai. Juk seniau ir jūs linksmai gyvenote.

Turusina. Iš kur tu žinai?

Mašėnka. Aš žinau, žinau, kad jūs labai linksmai gyvenote.

Turusina. Taip, šį tą tu žinai, bet tu negali ir neprivalai visko žinoti.

Mašėnka. Vis tiek. Jūs geriausioji moteris, kokią aš tik pažįstu, ir jus aš imu sau kaip pavyzdį. (*Apkabina tetą*) Aš irgi noriu gyventi labai linksmai, jei nusidėsiu, atgailausiu. Aš nusidėsiu ir atgailausiu taip, kaip jūs.

Turusina. Tušti plepalai, Mariel Tušti plepalai.

Mašėnka (*susiėmusi rankas*). Atleiskite.

Turusina. Jau tu per daug įsiplepėjai. Aš pavargau, leisk man pasilsėti, truputį nusiraminti. (*Bučiuoja Mašėnką; pastaroji išėina*) Miela mergaitėl Ant jos ir pykti negalima; aš manau, ji ir pati nesupranta, ką plepa. Kurgi jai suprasti? Šiaip čiauška. Aš viską padarysiu, kad ji būtų laiminga; ji to verta. Kokia ji išmintinga ir paklusni. Ji mane sugrąždino beveik iki ašarų savo vaikišku atsidavimu. Tikrai, taip sujaudino mane. (*Uosto spiritą*)

Įeina Grigorijus

Grigorijus. Ponas Krutickis.

Turusina. Prašyk.

Įeina Krutickis

ANTROJI SCENA

Turusina ir Krutickis

Krutickis (*imdamas jos ranką*). Ką, vis nervai? A?

Turusina. Nervai.

Krutickis. Negerai! Štai ir rankos šaltos. Jūs jau labai...

Turusina. Ką?

Krutickis. Labai, tai yra, uoliai... na, labai varginti savęs... nereikia labai...

Turusina. Aš jus prašau nekalbėti man apie tai.

Krutickis. Na, na, nekalbėsiu.

Turusina. Sėskite.

Krutickis. Ne, nieko, aš nepavargęs. Išėjau pasivaikščioti, na, manau, imsiu ir aplankysiu seną pažįstamą, seną bičiulę... che, che, che. Atsimenat, juk mes...

Turusina. Ak, neminėkite! Aš dabar...

Krutickis. O kas čia tokio! Kodėl neminėti... Jūsų praeity buvo daug gero. O jei, jūsų manymu, ir buvo kai kas bloga, tai jau jūs, tur būt, seniai atgailą esate padariusi. Aš, turiu jums prisipažinti, visuomet su malonumu atsimenu ir nė kiek neatgailauju, kad...

Turusina (*su maldaujančia išraiška*). Liaukitės!

Įeina Grigorijus

Grigorijus. Ponia, beprotis atėjo.

Krutickis. Kas toks?

Turusina. Grigorijau, kaip tau ne gėdal? Koks gi beprotis? Asketas-silpnaprotis. Liepk jį pavalgydinti.

Grigorijus išeina

Na ir kvailumas tų žmonių, paprasčiausio nemoka pavadinti.

Krutickis. Na, aš nepasakysiu, kad dabartiniu laiku asketai-silpnapročiai būtų labai paprastas dalykas. Tik pas jus ir galima juos sutikti. Grįžtu prie ankstyvesnio pasikalbėjimo. Atleiskite, aš norėjau jums tiktai pasakyti, kad anksčiau, kai jūs kitaip gyvenote, buvote sveikesnė.

Turusina. Sveikesnė kūnu, bet ne siela.

Krutickis. Na, jau žito aš nežinau, tai ne mano reikalas. Bendrai, jūs atrodėte sveikesnė. Jūs dar gana jauna... jums dar galima būtų pagyventi, kaip reikiant.

Turusina. Aš ir gyvenu, kaip reikiant.

Krutickis. Na, ar ne per anksti pradėjote davatkauti.

Turusina. Aš jus prašiau...

Krutickis. Na, atleiskit, atleiskit, nekalbėsiu.

Turusina. Jūs keistas žmogus.

Ieina Grigorijus

Grigorijus. Ponia, keistas žmogus atėjo.

Turusina. Iš kur jis, tu neklausėi?

Grigorijus. Sako, iš nežinomų kraštų.

Turusina. Vesk jį ir pasodink už stalo kartu su anais.

Grigorijus. Bet kartu jie, ponია, ko gero...

Turusina. Eik, eik!

Grigorijus išeina

Krutickis. Jūs tų, kurie iš nežinomų kraštų ateina, nors dokumentų lieptumėte paklausti.

Turusina. Kam?

Krutickis. Dėl jų nemalonumų greit galima turėti, su jais iki bėdos neilgai. Neseniai pas vieną irgi trys maldininkai prieglaudos ieškojo.

Turusina. Tai kas gi?

Krutickis. Na, visi trys ir pasirodė esą neblogi graveriai.

Turusina. O kas čia blogo?

Krutickis. Žinoma, amatas neblogas!

Turusina. Kuo blogas graverio amatas?

Krutickis. Negi manote, jie urvuose portretus graviruoja?

Turusina (*tyliai*). Šventųjų atvaizdus?

Krutickis. Na, kur čia šventuosius! Sidabrinčius rublius.

Turusina (*išsigandus*). Ak, ką jūs?

Krutickis (*sėdasi*). Taigi, taigi. Dorybė lieka dorybe, bet ir atsargumas nekenkia. Jums ypatingai reikia saugotis. Tai jau žinomas dalykas, jei ponია per daug dorybės visur ieško, tai jau čia apgavikams laimikis. Todėl kad apgauti jus tuo laiku labai lengva.

Turusina. Aš darau gera dėl paties gero, nesirinkdama žmonių. Aš su jumis norėjau pasitarti vienu labai svarbiu reikalu.

Krutickis (*pasilenkdamas*). Koks reikalas? Sakykite! Aš džiaugiuos, džiaugiuos, galėdamas jums patarnauti.

Turusina. Jūs žinote, kad Mašenka dabar jau tokiam amžiuje, kad...

Krutickis. Taip, taip žinau.

Turusina. Ar jūsų pažįstamų tarpe neatsiras tinkamo jaunuolio? Jūs žinote, koks man reikalingas?

Krutickis. Koks gi jums reikalingas? Stai keblumas. Ar mažai jaunuolių... Palaukite! Žinau, kaip tik tokį žinau, koks jums reikalingas.

Turusina. Tikrai?..

Krutickis. Aš jums sakau. Kuklus ne pagal metus, protingas, bajoras, gali padaryti puikią karjerą. Bendrai, puikus vaikiną, vakinas puikus. Man jį rekomendavo sutvarkyti kai kurių darbų; na, aš, žinote, pakvočiau jį, kas, girdi, tu per paukštis! Geresnio vaikiną nereikia. Toli nueis, toli, jūs pamatysite.

Turusina. O kas jis?

Krutickis. Kaip jį? Kad jį kur, pamiršau! Palaukite, jis man adresą davė, dabar jis man nereikalingas, tarnai žino. (*Išsiima popierių*) Stai! (*Skaito*) Jegoras Dmitrijevičius Glumovas. Kaip rašo! Svariai, lygiai, gražiai! Iš rašysenos galima pažinti žmogaus būdą! Lygiai — reiškia tvarkingas... apvaliai, be brūkštelėjimų, reiškia ne laisvamanis. Stai imkite, gal bus reikalingas.

Turusina (*ima adresą*). Dėkoju jums.

Krutickis. Už ką dėkoti! Kam to reikia. Mūsų pareiga. (*Keiliasi*) Likite sveika. Užėiti, a? Ar pykstate?

Turusina. Ak, ką jūs! Visuomet, visuomet džfaugsiuos.

Krutickis. Taigi! Aš iš meilės, iš gailėsčio.

Turusina. Aplankykite.

Krutickis. Senu įpročiu? Che, che, che! Na, iki pasimatymo. (*Išeina*)

Turusina. Stai ir senas žmogus, o koks lengvabūdis. Argi galima juo tikėti? (*Deda adresą į kišenę*) O dėl visa ko reikės pasiteirauti apie tą Glumovą.

Ieina Grigorijus

Grigorijus. Ponas Gorodulinas.
Turusina. Prašyk.

Grigorijus išeina. Įeina Gorodulinas

TREČIOJI SCENA

Turusina ir Gorodulinas

Turusina. Labai džiaugiuosi, jus matydama. Ar ne gėda jums! Kur buvot dingęs?

Gorodulinas. Užsiėmęs, labai užsiėmęs buvau. Nuolat tie pietūs, dabar štai geležinkelį atidarėme.

Turusina. Kažkaip nesinori tikėti. Tur būt, jums nuobodu pas mane ir viskas. Na, dėkui ir už tai, nors retkarčiais aplankote. Kaip mūsų byla?

Gorodulinas. Kokia byla?

Turusina. Jūs jau ir užmiršote? Tai puiku! Nuolankiai jums dėkoju. Bet ir aš kvailai padariau, kad pavedžiau jums. Jūs žmogus užsiėmęs svarbiais reikalais; kada gi jums atsiminti vargšus, nelaimingus, priespaudą kenčiančius. Ar verta užsiimti tokiu menkniekiu!

Gorodulinas. Priespaudą kenčiančius, jūs teikėtės pasakyti? Kažkodėl aš nieko negaliu prisiminti apie priespaudą kenčiančius. O štai, prašau, dabar prisiminiau: jūs, rodos, teikėtės prašyti manęs pasiteirauti apie burtininkę?

Turusina. Ne apie burtininkę, bet apie būrėją, — tai didelis skirtumas; pas burtininkę aš nieku būdu nevažiuočiau.

Gorodulinas. Atleiskite! Prisipažįstu, kad esu neapsišvietęs: apie tuos švelnumus mažai nusimanau... Vieni žodžiu, kolegijos registratoriaus našlė, Uluta Smygajeva...

Turusina. Kokio luomo ji bebūtų, tai nesvarbu, vis dėlto ji dama garbinga, griežto gyvenimo, ir aš didžiuojuos tuo, kad naudojausi jos ypatingu palankumu.

Gorodulinas. Ypatingu jos palankumu, kaip matyti iš bylos, naudojosi atitarnavęs kareivis.

Turusina. Ką jūs sakote! Visa tai niekai, šmeižtas! Ji turėjo pasisekimą, turėjo geras pažintis, iš pavydo ją ir apšmeižė. Bet aš tikiuosi, kad ją išteisins, teisybė turi triumfuoti.

Gorodulinas. Ne, jai teks keliauti Vladimiro keliu.

Turusina (*kilsteri*). Kaip? Tai štai jūsų išgirtasis teismas! Išstremti nekaltą moteriškę! Už ką gi? Už tai, kad ji teikia naudos kitiems?

Gorodulinas. Bet juk ją ne už būrimą teisė.

Turusina. Ne, jūs man nesakykite! Visa tai padaryta norint įtikti dabartiniam naujoviškam nelikėjimui.

Gorodulinas. Ją teisė už tai, kad ji žinodama slėpė vogtus daiktus, už prieglobsčio laikymą ir už kažkokio pirklio apnuodijimą.

Turusina. Ak, dieve mano! Ką jūs sakote!

Gorodulinas. Šventa teisybė. To pirklio žmona prašė jos burtų žolelių, kad vyras labiau mylėtų, — na, ir išvirė žoleles pagal visas taisykles, su maderą; tik tai viena užmiršo — paprašyti sveikatos valdybos leidimo.

Turusina. Kaipgi pirklys?

Gorodulinas. Paveikė. Vos nemirė, tik tai ne iš meilės.

Turusina. Jums visa tai juokinga, aš matau. Teisininkai ir medikai neturi širdies. Negi neatsirado nė vieno žmogaus, kuris užstotų tą vargšę moterį?

Gorodulinas. Susimildama, ją gynė vienas geriausių advokatų. Gražbylostė liejosi, kunkuliavo, išeidavo iš krantų ir pagaliau nutilo vos pastebimu čiurlenimu. Nieko negalima buvo padaryti, pati viską prisipažino. Pirmiau kareivis, kuris naudojosi jos ypatingu palankumu, vėliau ji.

Turusina. Aš šito nesitikėjau! Kaip lengva apsirikti! Negalima gyventi pasauly!

Gorodulinas. Ne tai, kad negalima, bet, neturint aiškaus dalykų supratimo, tikrai sunku. Dabar mokslas apie psichines ligas smarkiai pasistūmėjo, ir haliucinacijos...

Turusina. Aš jūsų prašiau apie tokius dalykus su manim nekalbėti.

Gorodulinas. Atleiskit, užmiršau.

Turusina. Sakysim, kad aš nepažįstu žmonių. Sakysim, mane apgaudinėja. Bet padėti žmonėms, globoti nelaiminguosius — man vienintelė palaima.

Gorodulinas. Palaima — ne juokai. Šiais laikais taip retai pasitaiko palaiminti žmonės.

Įeina Grigorijus

Grigorijus. Palaimintasis žmogus atėjo.

Gorodulinas. Nejaugi?
Turusina. Kas jis toks?
Grigorijus. Atrodo, azijietis.
Gorodulinas. Ir aš taip pat manau.
Turusina. Kodėl tu manai, kad azijietis?
Grigorijus. Labai jau baisus. Net baugu žiūrėti. Jeigu taip, ponai, vakare, — apsaugok viešpatie.
Turusina. Kaip tai baisus? Kokie niekai?
Grigorijus. Toks nepaprastai žiaurus. Visas apžėlęs plaukais, vien tik akys matosi.
Turusina. Tur būt, graikas.
Grigorijus. Ne visai, graikai ne tokios spalvos. Bet visai kaip vengras.
Turusina. Koks vengras? Ką tu kvailystes kalbi.
Grigorijus. Toks, kaip tas, kur pelėkautus pardavinėja.
Turusina. Priimkite jį, pavalgydinkite ir paklauskite, ar jam ko nereikia.
Grigorijus. Jį, aš manau, atskirai...
Turusina. Na, eik, nekalbėk!
Grigorijus. Klausau. (*Išeina*)
Turusina. Aš turiu į jus prašymą, Ivanai Ivanyčiau.
Gorodulinas. Pasiruošęs klausyti.
Turusina. Aš dėl Mašenkos. Ar neturite ką nors numatęs?
Gorodulinas. Jaunikį? Pasigailėkite! Kokia fantazija atėjo jums į galvą mane prašyti? Ką gi jūs many radote panašaus į maskviškį piršlį? Mano pašaukimas — nutraukti pančius, bet ne rišti. Aš nusistačius prieš visokius pančius, net vedybinius.
Turusina. O pats nešiojate.
Gorodulinas. Todėl aš ir nelinkiu jų pikčiausiam priešiui.
Turusina. Rimtai, gal žinote tinkamą?
Gorodulinas. Palaukite, šiomis dienomis buvau kažką sutikęs; ant jo kaktos didelėmis raidėmis buvo parašyta: geras jaunikis. Atrodo taip, kad tuoj ves turtingą nuotaką.
Turusina. Atsiminkite, atsiminkite.
Gorodulinas. Taip, taip... Glumovas.
Turusina. Geras žmogus?
Gorodulinas. Doras žmogus! Daugiau aš nieko nežinau. Rimtai, puikus žmogus.

Turusina. Palaukite, kokia jo pavardė? (*Išsiima popierių iš kišenės*)

Gorodulinas. Glumovas.

Turusina. Jegoras Dmitričius?

Gorodulinas. Taip.

Turusina. Štai ir Krutickis man apie jį kalbėjo.

Gorodulinas. Vadinas, jis ir bus, taip jam ir ant kaktos parašyta, taip, matyt, ir lemta. Likite sveika! (*Nusilenkia ir išeina*)

Turusina. Kas gi tas Glumovas? Antrą kartą šiandieną aš girdžiu to žmogaus pavardę. Nors aš netikiu nei Krutickiu, nei Gorodulinu, tačiau kažkas yra, jei jį giria žmonės visiškai priešingų įsitikinimų. (*Skambina*)

Įeina Grigorijus

Pakviesk panelę ir pasakyk, kad čia ateitų.

Grigorijus išeina

Koks nuostolis Maskvai, mirus Ivanui Jakovlevičiui! Kaip lengva ir gera buvo gyventi Maskvoje jam esant gyvam. Štai dabar aš naktimis nemiegu, vis galvoju, kaip sutvarkyti Mašenkos ateitį, o jei apsiriksiu, mano sielai bus nuodėmė. Jei būtų gyvas Ivanas Jakovlevičius, man nė galvoti nereikėtų: nuvažiuavai, paklausei, — ir ramu. Štai kada mes įvertiname žmogų, kai jo netenkame. Nežinau, ar pakeis jį Manefa, bet daug antgamtiško turi ir ji.

Įeina Mašenka, 1-oji įnamė su kortų kalade, kurią laiko prieš save kaip knygą, 2-oji įnamė su šuniuku ant rankų

KETVIRTOJI SCENA

1-oji įnamė sėda prie stalo, 2-oji įnamė sėda ant suoliuko prie Turusinos kojų

1-oji įnamė. Įsakysite išdėstyti?

Turusina. Palauk! Na, Mašenka, aš kalbėjau apie tave ir su Krutickiu, ir su Gorodulinu.

Mašenka (*jaudindamasi*). Sakykite. Tęskite. Aš pasidaviau jūsų valiai ir dabar virpėdama laikiu sprendimo.

Turusina. Jie abu man rekomendavo tą patį žmogų, lyg susitarę.

Mašenka. Ir puiku. Vadinasi, vertingas žmogus. Kas gi jis? Turusina. Bet aš jais netikiu.

1-oji įnamė. Įsakysite?

Turusina. Burkl! Ar tiesą jie sako? (*Mašenkai*) Aš jais netikiu, jie gali apsirikti.

Mašenka. Kodėl gi, ma tante?

Turusina. Jie žmonės. (*2-ajai įnamei*) Neišmesk šuniukol

Mašenka. Kuo gi jūs patikėsit, ma tante? Orakulu? Man kažkaip baugu.

Turusina. Labai natūralu. Taip ir reikia, turi būti baugu. Mes negalim, neturim be baimės kelti ateities uždangos. Ten, už tos uždangos, tavo laimė ir nelaimė, tavo gyvenimas ir mirtis.

Mašenka. Kas gi mums pakels tą uždangą?

Turusina. Tas, kas turi galios.

Įeina Grigorijus

Grigorijus. Manefa.

Turusina. Štai kas. (*Atsikelia, eina pasitikti Manefos ir visos paskui ją*)

Įeina Manefa

PENKTOJI SCENA

Tie patys ir Manefa

Turusina. Labai prašau, labai prašau.

Manefa. Tai ir einu. Nuėjo plepė ir atėjo plepė.

1-oji įnamė (*susigraudinus*). Ak, mielosios manol

Turusina (*rūsčiai*). Tylėkl

Manefa (*sėsdama*). Atėjau ir atsisėdau kaip duonkubilis.

2-oji įnamė (*atsidususi*). O, o, o, och! Ak, kiek išminties!

1-oji įnamė. Davė viešpats, susilaukėmel

Manefa (*tyliai*). Ko jūs akis išplėtėte?

Turusina. Labai džiaugiamės, kad turime garbės tave matyti.

1-oji įnamė. Ak, turime garbės!

2-oji įnamė. Visos turime garbės!

Turusina. Laukiam, ką pasakysi, motina Manefa.

Manefa. Laukiam. Laukėte batuotų, o atvažiavo vyžuoti.

1-oji įnamė. Mielosios, mielosios! Atsiminkite, gerai atsiminkite.

Turusina. Aš norėjau paklausti tave...

Manefa. Gali neklausti, žinau iš anksto. Žinia greita, o nežinia lėta. Merga mažiau, tai boba daugiau.

2-oji įnamė. Taip, taip, taip.

Turusina. Mums reikia sužinoti apie vieną žmogų. Ar nepasakysi ko nors dievo tarnaitai Marijai? Gal sapne ar regėjime tau...

Manefa. Buvo regėjimas, buvo. Lipa Jegoras nuo aukšto kalno.

2-oji įnamė. Sakykite! Jegoras!

Mašenka (*tyliai Turusina*). Juk ir Kurčajevas Jegoras.

Turusina. Palauk. Kas gi jis toks?

Manefa. O iš kur aš galiu žinoti? Pamatysi, tai sužinosi!

Turusina. Kada gi mes jį pamatysime?

Manefa. Mielas svečias kvietimo nelaukia.

1-oji įnamė. Įsidėmėkite! Įsidėmėkite!

Turusina. Tu mums jo nors žymes nupasakok.

2-oji įnamė. Svarbiausia: reikia paklausti, kokios spalvos plaukai. Visada taip klausia, argi jūs nežinote?

Turusina. Na, jau tu tylėk! Kokios spalvos plaukai?

Manefa. Kam vienplaukis, o jums šviesiplaukis.

Mašenka. Šviesiplaukis. Juk ir Kurčajevas šviesiplaukis. Gal jis?

Turusina. Tu juk girdėjai, — regėjimas! Juk negali gusaras dievobaimingiems žmonėms regėjimuose pasirodyti! Kokia tu lengvabūdė.

1-oji įnamė. Ak, net nuoslaub! Ir kortos rodo, kad Jegoras.

Turusina. Ką tu pliauški! Kaip iš kortų vardą išskaitysi?

1-oji įnamė. Tful Apsirikau. Liežuvis tas mūsų... tai yra kortos rodo, kad šviesiplaukis.

Turusina (*Manefai*). Tu viską žinai, o mes nuodėmingi žmonės, mes vis abejojame. Jegorų daug, ir šviesiplaukių taip pat pakankamai.

Manefa. Toli pašalietis, svetimasis, o prie vartų lemtasis.

Turusina (*ir kiti*). Prie vartų?

Manefa. Ruoškitės, svečių bus.

Turusina. Kada?

Manefa. Šią valandėlę, šią akimirkėlę.

Visi žiūri į duris. Įeina Grigorijus

Atvažiavo riešutų. (*Keliasi*)

Grigorijus. Nilas Fedosiejičius Mamajevs.

Turusina. Vienas?

Grigorijus. Su tokiu šviesiaplaukiu jaunu ponu.

1-oji įnamė. Ak! Ar mes būsime gyvos?

2-oji įnamė. Ar mes nesapnuojam?

Turusina. Prašyk! (*Apkabina Mašenką*) Na, Mašenka, mano maldos išklaustos. (*Sėda, uosto spiritą*)

Mašenka. Visa taip nepaprasta, ma tante, aš visa drebu.

Turusina. Eik, nusiramink, mano drauge, tu vėliau ateisi.

Mašenka išeina

Manefa. Pabaiga darbą vainikuoja. (*Eina prie durų*)

Turusina (*įnamėms*). Paimkite ją po ranka ir pavaišinkite arbata.

Manefa. Kas geria arbatėlę, to pramušla galvužėlę.

Turusina. Viso, ko tik ji panorės.

Įnamės ima Manefą po ranka ir eina prie durų. Tarpduryje sustoja

1-oji įnamė. Nors viena akele norisi pažvelgti.

2-oji įnamė. Kur kitur tokius stebuklus pamatysi!

Įeina Mamajevs ir Glumovas

SESTOJI SCENA

Turusina, Mamajevs, Glumovas ir įnamės

Mamajevs. Sofja Ignatjevna, leiskite pristatyti jums mano sūnėną, Jegorą Dmitričių Glumovą.

Įnamės (*tarpduryje*). Ak, Jegoras! Ak, šviesiaplaukis!

Mamajevs. Pamilkite jį.

Turusina (*atsistoja*). Dėkoju jums! Aš pamilsiu jį kaip tikrą sūnų.

Glumovas pagarbiai bučiuoja jai ranką

KETVIRTASIS VEIKSMAS

Krutickio priėmimo kambarys. Durys į lauką, dešinėje durys į kabinetą, kairėje — į svetainę. Stalas ir viena kėdė

PIRMASIS PAVEIKSLAS

PIRMOJI SCENA

Glumovas, tarnas, vėliau Krutickis

Glumovas (*įeina*). Pranešk!

Tarnas (*žvilgtelėjęs pro kabineto duris*). Tuoju ateis.

[eina Krutickis. Tarnas išeina]

Krutickis (*linguodamas galvą*). Paruošta?

Glumovas. Paruošta, jūsų prakilnybe. (*Paduoda sąsiuvinį*)

Krutickis (*ima sąsiuvinį*). Aiškiai, gražiai, puikiai. Bravo, bravo! Traktatas. Kodėl gi ne projektas?

Glumovas. Projektas, jūsų prakilnybe, kai siūloma kas nors nauja; o čia, priešingai, visa, kas nauja, jūsų prakilnybės atmetama... (*su meilikuojančia šypsena*), ir visai teisingai, jūsų prakilnybe.

Krutickis. Tai jūs galvojate, traktatas?

Glumovas. Traktatas geriau.

Krutickis. Traktatas? Na taip, galima. „Traktatas apie reformų kenksmingumą bendrai“. Man atrodo, kad „bendrai“ nereikalinga?

Glumovas. Tai svarbiausia jūsų prakilnybės mintis, kad visos reformos bendrai kenksmingos.

Krutickis. Taip, pagrindinės, sprendžiamosios; bet jei ką nors nereikšminga pakeisti, pagerinti, tai aš nieko prieš neturiu.

Glumovas. Tokiu atveju bus ne reformos, o pataisymai.

Krutickis (*sudodamas pieštuku sau per kaktą*). Taip, taip, tiesa. Protinga, protinga. Jūs čia turite šitą, jaunuoli, turite. Labai džiaugiuos; stenkitės!

Glumovas. Nuolankiai dėkoju, jūsų prakilnybe.

Krutickis (*užsidėdamas akinius*). Na, kas toliau! Įdomu žinoti, kaip jūs pradėjote explikaciją mano pagrindinės minties. „Pirmasis artikulas. Kiekviena reforma kenksminga jau vien savo esme. Ką gi turi savyje reforma? Reforma turi savyje du veiksmus: 1) panaikina sena, 2) pastato į jos vietą ką nors nauja. Kuris iš tų veiksmų kenksmingas? Ir vienas, ir kitas vienodai: pirma, atmesdami senąjį, mes duodam laisvę pavojingam proto smalsumui įsigilinti į priežastis, kodėl tas ar kitas atmetama; ir prieinama šitokia išvada: atmetama kažkas netinkama, o jei tokia ir tokia instancija atmetama, vadinasi, ji netinkama. O šito neturi būti, nes tuo pažadinama laisvamanybė ir tarsi iššaukiama svarstyti tai, kas nesvarstyтина.“ Sklandu, prasminga.

Glumovas. Ir visai teisingai.

Krutickis (*skaito*). „Antra, pastatydami nauja, mes darome lyg nuolaidą taip vadinamai laiko dvasiai, kuri yra ne kas kita, kaip dykinėjančių protų prasimanymas.“ Išdėstyta aiškiai. Tikiuosi, kiekvienam bus suprantama; taip sakant, populiariu.

Glumovas. Sunku aiškinti sofizmus, o neginčijamą tiesą...

Krutickis. Jūs manote, kad tai neginčijama tiesa?

Glumovas. Visiškai įsitikinęs, jūsų prakilnybe.

Krutickis (*apsidairydamas*). Kodėl gi jie kitos kėdės neatneša?

Glumovas. Nieko, aš pastovėsiu, jūsų prakilnybe.

Krutickis. Aišku, kiekvienam nepasiūlysi; kitas, ko gero, atsisės patogiai... krautuvininkas su sąskaita arba siuvėjas...

Glumovas. Prašau nesirūpinti, jūsų prakilnybe. Aš turėsiu atsiprašyti jūsų prakilnybės.

Krutickis. Dėl ko, mano mielas, dėl ko?

Glumovas. Jūsų traktate kai kurie žodžiai ir išsireiškimai palikti visiškai nepakeisti.

Krutickis. Kodėl?

Glumovas. Šių dienų kalba per menka išreikšti visam jūsų minčių grakštumui.

Krutickis. Pavyzdžiui?

Glumovas. Dvidešimt penktame artikule: apie smulkių valdininkų padėtį teismo įstaigose...

Krutickis. Na?

Glumovas. Jūsų prakilnybės labai stipriai išreikšta puiki mintis, kad nereikia didinti valdininkams atlyginimo ir bendrai gerinti jų būklės, bet, priešingai — žymiai padidinti algas pirmininkams ir nariams.

Krutickis. Neatsimenu. (*Sklando sąsiuvinį*)

Glumovas. Aš, jūsų prakilnybe, mintinai žinau, ir ne tik šitą paragrafą, bet visą traktatą.

Krutickis. Tikiu, bet stebiuosi. Kodėl gi?

Glumovas. Aš dar tik pradedu gyventi; man reikia pasisemti išminties: nedažnai pasitaiko tokia proga; o jei pasitaiko, tai reikia ją naudotis. Iš žurnalų gi neišmoksi proto ir išminties.

Krutickis. Žinoma!

Glumovas. Jaunam žmogui ir išklysti iš teisingo kelio nesunku.

Krutickis. Girtina, girtina! Malonu matyti jauną žmogų taip galvojant. Kaip ten bebūtų, bet dora mintis ir paklusnumas geras dalykas.

Glumovas. Tai svarbiausia, jūsų prakilnybe.

Krutickis. Na, tai kaipgi ten dvidešimt penktame artikule?

Glumovas. Artikulas dvidešimt penktasis „Algų padidinimas valdiškose įstaigose, jei būtų reikalingas, turi būti vykdomas su ypatingu apdairumu, ir tai tik pirmininkams ir nariams, jokių būdu ne žemesniems valdininkams. Algų padidinimas aukštesniesiems valdininkams gali būti vykdomas tam tikslui, kad jie išoriniu puošnumu palaikytų valdžios didybę, kuri jiems priklauso. O pavaldinys, sotus ir patenkintas, įgauna netinkamo jo padėčiai didingumo ir savigarbos, o sėkmingai ir darniai darbo eigai pavaldinys turi būti baikštus ir nuolat drebąs.“

Krutickis. Taip, taip, teisingai, teisingai.

Glumovas. O žodis: „drebąs“, jūsų prakilnybe, mane visai sužavėjo.

Krutickis (*įsigilinęs skaito, retkarčiais žvilgtelį Glumovą. Lyg probėgomis*). Jei rūkai, tai rūkyk. Degtukai ant židinio.

Glumovas. Aš nerūkau, jūsų prakilnybe. O pagaliau kaip įsakysite?

Krutickis. Dar kol Kas man? Dėdė nematė tavo darbo?

Glumovas. Kaip galima! Kaipgi aš išdrįščiau?
Krutickis. Na, taigi. Jis tiktai sakosi esąs protingas, o juk mulkis paskutinis.

Glumovas. Nedrįstu ginčytis su jūsų prakilnybe.

Krutickis. Jam tik kitus mokyti, o tepabando pats parašyti, tada mes pamatysim. O žmona juk irgi kvaišė neregėta.

Glumovas. Neužstosiu ir jos.

Krutickis. Kaip tu su jais sugyveni, — nesuprantu?

Glumovas. Vargas verčia, jūsų prakilnybe.

Krutickis. Tu tarnauji?

Glumovas. Tarnausiu. Tetulės prašomas Ivanas Ivanyčius Gorodulinas pažadėjo surasti vietą.

Krutickis. Na ir rado žmogų. Paskirs jis tave. Tu ieškok pastovios vietos, o visos tos Gorodulinų vietos greitai vėl užsidarys, tu pamatysi. Mes jį laikome pavojingu žmogumi. Tu tai įsidėmėk.

Glumovas. Aš ne naujose įstaigose...

Krutickis. Ak, taip. O jau aš maniau... Na, ką gi, stok. Be tarnybos dūlinėti blogiau. Vėliau, jei norėsi, aš tau galėsiu parašyti rekomendacinius laiškus į Peterburgą, — pereisi, — ten tarnaudamas greičiau iškilsi. O kokia tavo praeitis, visiškai švari? Tave galima rekomenduoti?

Glumovas. Aš tingėjau mokytis, jūsų prakilnybe.

Krutickis. Na, tas tai nesvarbu. O persimokyti, tai dar blogiau. Ar ko svarbesnio nėra?

Glumovas. Man nepatogu prisipažinti, jūsų prakilnybe.

Krutickis (*rimtai*). Kas gi? Geriau tiesiai sakyk.

Glumovas. Jaunystės nuodėmėlės, susižavėjimai.

Krutickis. Sakyk, nebijok.

Glumovas. Studento dienomis, jūsų prakilnybe... Tik aš prisilaikydavau daugiau senų papročių.

Krutickis. Kokių senų papročių? Ką gi tu, atskalūnas, ar ką?

Glumovas. Tai yra, ne taip elgiausi, kaip dabartiniai studentai.

Krutickis. O kaipgi?

Glumovas. Pauždavau, jūsų prakilnybe; pasitaikydavo šiokių tokių istorijėlių uždraustu laiku, nedideli susikirtimai su policija.

Krutickis. Tik tiek?

Glumovas. Daugiau nieko, jūsų prakilnybe. Saugok mane dieve! Saugok dieve!

Krutickis. Ką gi, tai net labai gerai. Taip ir turi būti. Jau nystėje reikia gerti, paužti. Ko čia gėdytis? Juk tu ne panelė. Na, tai reiškia, aš dėl tavęs galiu būti visiškai ramus. Aš nemėgstu būti nedėkingas. Tu man patikai iš karto; aš jau už tave vienuose namuose žodelį tariau.

Glumovas. Man sakė Sofja Ignatjevna. Aš nerandu žodžių išreikšti savo dėkingumą jūsų prakilnybei.

Krutickis. Gal tu pasipiršai? Čia juk nemaža krūvelė pinigų.

Glumovas. Apie pinigus aš nieko neišmanau, jūsų prakilnybe; mergaitė labai graži.

Krutickis. Na, kaip čia tau pasakius. Jos, brolau, visos vienodos; kad teta davatka, tai žinau.

Glumovas. Meilės šiais laikais nepripažįsta, jūsų prakilnybe, o aš iš savo patyrimo žinau, koks tai didis jausmas.

Krutickis. Gali nepripažinti, nuo to niekam nei šilta, nei šalta, o kai įsimylėsi, tai ir pripažinsi. Prieš 40 metų man buvo atsitikimas Besarabijoje, aš vos nenumiriau iš meilės. Ko tu žiūri į mane?

Glumovas. Sakykite, jūsų prakilnybe!

Krutickis. Gavau karštligę. Štai tu ir nepripažink. Na, ką gi, duok dieve tau, duok dieve! Aš labai džiaugiuos. Būsi kapitalistas, rasim tau aukštą vietą, ramią. Tokie žmonės mums reikalingi. Tu juk būsi mūsiškis? Mums dabar parama reikalinga, nes pienburniai pradėjo įsigalėti. — Tačiau, mano mielas, kiek gi aš tau esu skolingas už darbą?

Glumovas. Nejžeiskite, jūsų prakilnybe!

Krutickis. Tu manęs nejžeisk!

Glumovas. Jeigu jau norite atlyginti, tai padarykit paslaugą, jūsų prakilnybe.

Krutickis. Kas? Kokią paslaugą?

Glumovas. Vedybos — toks didelis dalykas, toks svarbus žingsnis gyvenime... neatsisakykit!.. Palaiminimas tokios aukštos dorovės asmens bus laidas... jau vien pažintis su jūsų prakilnybės asmenybe yra laimė, o tam tikro laipsnio giminytė, nors ir dvasinė, tai net ir būsimiems vaikams...

Krutickis. Į svotus, ar ką? Aš kažkaip nesuprantu.

Glumovas. Padarykite paslaugą, jūsų prakilnybe.

Krutickis. Prašau, prašau! Tu taip ir sakytum. Tai nieko nepaprasto. Čia nieko gudraus.

Glumovas. Aš pasakysiu ir Sofjai Ignatjevna!

Krutickis. Prašau, pasakyk.

Glumovas. Aš nebereikalingas jūsų prakilnybei?

Krutickis. Ne.

Glumovas. Turiu garbės atsisveikinti.

Krutickis. Apie mano teptiojimą tylėk. Jį greitai išspausdins, suprantama, be mano vardo, vienas redaktorius prašė; nors tai ir keista, bet jis labai padorus žmogus, rašo taip mandagiai: jūsų prakilnybe, suteikit laimės, na, ir taip toliau. Jei bus kalbama apie tai, kas parašė, tu apsimesk nežinas.

Glumovas. Klausau, jūsų prakilnybe! (*Nusilenkia ir išeina*)

Krutickis. Lik sveikas, mano mielas! Be reikalo jau taip labai peikia jaunimą! Štai atsiranda ir iš jų; protingas ir geros širdies vaikinai. Jis pataikūnas ir lyg truputį niekšelis, na, bet kai subręs, gal būt, pasikeis. Jei ta niekšybė sieloje, tai negerai, o jei tiktai manierose, tai nedidelė bėda; turint pinigų ir aukštą vietą, palaiapsniui tai išnyksta. Tėvai, matyt, buvo neturtingi, o motina mėgo prašinėti: „tam rankelę pabučiuok, kitam pabučiuok“; na, štai ir įprato. Bet tai vis tik geriau negu šiurkštumas.

Įeina tarnas

Tarnas. Ponia Mamajeva! Ji svetainėje. Aš pasakiau, kad jūsų prakilnybės namie nėra.

Mamajeva (*už durų*). Nesutrukdysiu?

Krutickis. Ne, ne. (*Tarnui*) Paduok krėslą!

Tarnas išeina, grįžta su krėslu

Įeina Mamajeva

ANTROJI SCENA

Krutickis ir Mamajeva

Mamajeva. Na, užteks, reikalus į šalį! Geriau jaunom poniom pasimeilinkit! O tai vis sėdi savo kabinete, toks nemeilus senukas!

Krutickis. Kur jau man! Buvo žirgas, bet pasenol Che, che, che! Jau laikas jauniems kelią duoti.

Mamajeva (*atsisėda*). Šiais laikais jaunimas ne geresnis už senius.

Krutickis. Skundžiatės?

Mamajeva. Argi ne tiesa?

Krutickis. Tiesa, tiesa. Jokios poezijos nėra, jokių kilnių jausmų. Man atrodo, tai dėl to, kad teatruose tragedijų nebestato. Imtų statyti Ozerovą, tai jaunimas turėtų iš kur pasimokyti delikatnių, subtilių jausmų. Ir dažniau reikėtų duoti tragedijas, kas antrą dieną. Taip pat ir Sumarokovą. Aš turiu parašęs projektą apie tai, kaip pakelti jaunosios kartos dorovę. Bajorams Ozerovo tragedijos, o liaudžiai leisti pardavinėti karštą midų. Mes, būdavo, visas tragedijas mintinai mokėjome, o šiais laikais nelabal. Jie iš knygos ir tai perskaityti nemoka. Štai kodėl mes ir riteriški buvom, ir sąžiningi, o dabar viskas pinigai. (*Deklamuoja*)

Ar laukti, kad lemtis nutrauks dienų bėgimą,
Kada kentėjimui man skirtos liūdnos dienos?
Nutraukstu.¹

Atsimenate?

Mamajeva. Na, kaipgi neatsiminsi! Tai, tur būt, buvo ne daugiau kaip prieš penkiasdešimt, tai kaipgi man neatsiminti!

Krutickis. Atleiskite, atleiskite! Aš palaikiau jus vienmetę su manim. Ak, vos nepamiršau jums pasakyti! Jūsų giminaičiu aš labai patenkintas. Puikus jaunuolis.

Mamajeva. Mielas, ar ne tiesa?

Krutickis. Taip, taip. Juk ir jūs jį lepinatė?

Mamajeva. Bet kuo gi?

Krutickis. Leiskite, prisiminiau dar. (*Deklamuoja*)

Dievai, aš neprašau iš jūsų kalbos meno,
Bet duokit širdingumą žodžiams mano.

Zavingai!

Mamajeva. Kuo gi lepinam?

Krutickis. O, kaipgi! Apvesdinate. Kokią sužadėtinę suradote...

Mamajeva (*išsigandusi*). Kokią? Jūs klystate.

¹ Iš V. A. Ozerovo tragedijos „Fingalas“. (Red.)

Krutickis (*deklamuoja*).

O motin, ašaras savas, kol galima nubrauk,
Oi tu, sesuo, sielos skausmus išrauk!¹

Mamajeva. Su kuo gi, su kuo?

Krutickis. Na, dieve mano! Su Turusina. Lyg nežinote? Du šimtai tūkstančių dalies.

Mamajeva (*atsikelia*). Negali būti, aš jums sakau, negali būti.

Krutickis (*deklamuoja*).

Kad tau tokia žinia, tu susimąstęs būni
Ir aimanas sunkias slepi savoį krūtinėj,
Ir širdgėla juoda matyt tavam veide.²

Mamajeva. Ak, jūsų eilėraščiai man nusibodo.

Krutickis. Bet jis, atrodo, geros širdies vaikinąs. Jūsų prakilnybe, sako, nepagalvokite, kad aš dėl pinigų. Kvietė mane į svotus: suteikite, sako, tą garbę. Na, kodėl gi nesuteikti? Aš, sako, ne dėl dalies; man, sako, mergina patinka. Angelas, angelas, sako, ir taip jausmingai. Na, ką gi, puiku! Duok dieve jam... Stai, imkim, pavyzdžiui, iš „Donskojaus“. (*Deklamuoja*)

Kada rusas pasiryžta žodį duot,
Tai sulaužyti be gėdos jo negali.

Mamajeva. O!l

Krutickis. Kas jums?

Mamajeva. Migrena. Ak, aš visiškas ligonis.

Krutickis. Na, nieko. Praeis. (*Deklamuoja*)

Tu žinai, kad ryšiai šie tikri iki...

Mamajeva. Ak, užteks! Pasakykit savo žmonai, kad aš norėjau jos palaukti, bet negaliu, labai blogai jaučiuosi. Ak! Likite sveikas!

Krutickis. Bet nieko. Ką jūs? Jūs taip sveikai atrodote. (*Deklamuoja*)

Kad prie varžovės apgaudinėjant pamatytum
Ir pavyduliavimu jo džiaugsmą sutrukdytum...

¹ Iš V. A. Ozerovo tragedijos „Poliksena“. (*Red.*)

² Iš V. A. Ozerovo tragedijos „Dmitrijus Donskojus“. (*Red.*)

M a m a j e v a. Likite sveikas, likite sveikas! (*Greitai išeina*)
K r u t i c k i s. Kas jai nepatiko? Stai tau su bobomis! Blogiau,
negu divizijai vadovauti. (*Ima sąsiuvinį*) Laisvu laiku pasiskaityti.
Nieko nepriimti! (*Išeina į kabinetą*)

ANTRASIS PAVEIKSLAS

Pirmojo veiksmo dekoracijos

PIRMOJI SCENA

Glumovas ateina pro šonines duris su dienynu.
Vėliau Glumova

G l u m o v a s. Pagaliau baigiau. Įdomų pasikalbėjimą su Kru-
tickiu visą užrašiau. Įdomus paminklas ainiams! Kiek kainavo
visus tuos niekus atsiminti! Besikalbėdamas su juo, aš, rodos, tru-
putį perdėjau. Dar jaunas, įsikarščiavau. Na, bet tai nekludo,
sviestu košės nepagadinsi. Stai dėdulis mano tai puikus! Pats
pamokė, kaip apie žmoną suktis. Ir čia aš įsikarščiavau. Čia tai
jau ne juokai. Čia reikia budrumo. Kaip mes neslėpsime piršlybų,
bet vis tiek sužinos; ko gero, dar sukludys, jei ne iš meilės, tai
iš pavydo; moterys pavydžios, mylėti ne kiekviena moka, o pavy-
dėti kiekviena sugeba.

Įeina Glumova

Mamute, jūs pas Turusiną?

G l u m o v a. Pas Turusiną.

G l u m o v a s (*žiūrėdamas į laikrodį ir griežtai*). Jūs truputį
vėlai, mamutel! Ten reikia iš ryto eiti. Ir kiekvieną dieną, kiekvieną
dieną. Taip ir gyvenkite ten.

G l u m o v a. Galima įkyrėti.

G l u m o v a s. Na, nieko nepadarysi. Susiartinkite su tarnais, su
būrėjomis, su maldininkėmis, su įnamėmis; nesigailėkite joms jokių
dovanų. Užeikite į miestą, nupirkite dvi nedideles sidabrinės tabo-
kines. Visos šitos įnamės uosto taboką ir labai mėgsta dovanas.

G l u m o v a. Gerai, gerai!

G l u m o v a s. Svarbiausia, sekite visus įėjimus ir išėjimus, kad
jokių būdu kas nors įtariamasis į namus neprasikverbtų. Todėl įsl-

teikite tarnams, tarnų gera uoslė. Na, laimingai! Paskubinkite, kad greičiau būtų daromos iškilmingos sutartuvės.

Glumova. Sako, greičiau kaip po savaitės negalima. (*Išeina*)

Glumovas. Och, ilgai! Nusikamuosiu. Turtai patys tiesiai į rankas plaukia; tokią progą pražiopsoti ir gaila būtų, ir nuodėmė nedovanotina. (*Sėda prie stalo*) Kažką aš norėjau įrašyti į dieno-raštį? Taip, išlaidas užsirašyti. (*Užrašo*) Dvi tabokinės įnamėms. (*Išgirsta karietos bildesį, prieina prie lango*) Kas tai? Kleopatra Lvovna. Koks stebuklas! Ar žino ji, ar nežino? Tuoj pamatysim.

Įeina Mamajeva

ANTROJI SCENA

Glumovas ir Mamajeva

Glumovas. Ar aš galėjau tikėtis tokios laimės! Jeigu visi Olimpo dievai nusileistų iš dangaus...

Mamajeva. Nesikarščiuokite, aš ne pas jus: aš užėjau jūsų mamytės aplankyti.

Glumovas (*sau*). Nežino. (*Garsiai*) Ji ką tik išėjo.

Mamajeva. Gaila.

Glumovas (*paduodamas kėdę*). Prisėskite! Suteikite laimės mano pirkelei, nušvieskite ją savo grožybe.

Mamajeva (*sėsdama*). Taip, mes teikiame laimę, o mums skausmą.

Glumovas. Skausmą? Ar jūs suprantate, koks tai nusižengimas? Net nuliūdinti jus kuo nors, ir tai reikia būti be sąžinės ir turėti žvėrišką širdį.

Mamajeva. Būti be sąžinės ir turėti žvėrišką širdį. Taip, jūs tiesą sakote.

Glumovas. Aš nesu be sąžinės ir neturiu žvėriškos širdies, vadinas...

Mamajeva. Ką „vadinas“?

Glumovas. Tai vadinas, kad aš jūsų niekuo nenuliūdinau.

Mamajeva. Įsakysite tikėti?

Glumovas. Tikėkite!

Mamajeva. Tikėsime.

Glumovas (*sau*). Nežino. (*Garsiai*) Kaip galėčiau jus nuliūdinti! Aš, aistringas, drovus jaunuolis, seniai troškau meilės,

seniai troškau moters palankumo, mano širdį iškankino vienatvė. Virpančia širdimi, ilgdamasis, aš akimis ieškojau tos moters, kuri leistų man būti jos vergu. Aš vadinčiau ją savo deive, atiduodčiau jai visą gyvenimą, visas svajones ir viltis. Bet aš buvau neturtin- gas, nepastebimas, ir nuo manęs nusigrįždavo. Mano maldavimai, mano dūsavimai pražūdavo, gesdavo veltui. Ir štai sutikau jus, mano širdis ėmė stipriau plakti; bet jūs nebuvote žiauri gražuolė, jūs neatstūmėte manęs, jūs supratote nelaimingąjį kankinį, jūs su- šildėte vargšę širdį abipuse meile, ir aš laimingas, laimingas, be galo laimingas! (*Bučiuoja ranką*)

M a m a j e v a. Jūs vedate?

G l u m o v a s. Kaip! Ne... taip... bet!

M a m a j e v a. Jūs vedate?

G l u m o v a s. Tai yra, jūsų vyras nori mane apvesdinti, bet aš negalvoju. Aš ir nenusiteikęs visai, ir nenoriu.

M a m a j e v a. Vis dėlto kaip jis jus myli! Prieš jūsų valią nori padaryti laimingą.

G l u m o v a s. Jis nori apvesdinti mane su pinigais. Negi vis būti man vargšu raštininkėliu, laikas tapti savarankišku žmogumi, susidaryti padėtį. Visai natūralu, jis nori man gero; tik gaila, kad nepasiteiravo apie mano jausmus.

M a m a j e v a. Su pinigais? O jaunoji jums nepatinka?

G l u m o v a s. Žinoma, nepatinka. Argi gali...

M a m a j e v a. Tai jūs jos nemylite?

G l u m o v a s. Kaip aš galiu? Ką gi man apgaudinėti: ją — ar jus?

M a m a j e v a. Gal būt, abi.

G l u m o v a s. Už ką jūs mane kankinate įtarimais? Ne, aš matau, reikia baigti.

M a m a j e v a. Kaip baigti?

G l u m o v a s. Tegul dėdulis pyksta, kaip nori, aš jam pasakysiu griežtai, kad vesti nenoriu.

M a m a j e v a. Tiesa?

G l u m o v a s. Dar šiandien pasakysiu.

M a m a j e v a. Ir puiku! Kokios vedybos be meilės!

G l u m o v a s. Ir jūs galėjęt pagalvoti? Ir jums ne gėda?

M a m a j e v a. Dabar, kada aš matau tokį nesavanaudiškumą, suprantama, gėda.

Glumovas (*įsitarščiaęs*). Aš jūsų, jūsų, visuomet jūsų. Tik niekam nė žodelio, nė dėduliui, niekam; aš pats viską sutvarkysiu. Kitaip jūs save išduosite.

Mamajeva. Žinoma, žinoma.

Glumovas. Štai ką reiškia būti nedrąsiam! Aš nedrįsau pasakyti dėduliui, kad nenoriu vesti, visaip atsikalbinėdavau: pažiūrėsim, pamatysim, kam skubėti? Štai kas iš to išėjo. Aš daviau progos įtarinėti save niekšybe. (*Skambutis*) Kas tai? Labai reikalinga čia! (*Eina prie durų*)

Mamajeva (*sau*). Jis mane apgaudinėja. Tai aišku. Jis nori nuraminti mane, kad aš nesutrukdyčiau.

Glumovas. Kleopatra Lvovna, įeikite į mamutės kambarį, kažkas atėjo pas mane.

Mamajeva išeina. Įeina Golutvinas

TREČIOJI SCENA

Glumovas ir Golutvinas

Glumovas (*atidžiai žiūri į Golutviną*). Na?

Golutvinas. Pirmiausia, taip nesutinka, o antra, aš pavargau, nes savom atkeliavau. (*Sėda*)

Glumovas. Ko jums reikia iš manęs?

Golutvinas. Menkniekio. Minimum 25 rublių, o daugiau — kiek norite, aš neįsižeisiu.

Glumovas. Tai štai kas! Paaukotil! Bet kas gi jums sakė, kad aš galiu duoti tokią didelę išmaldą?

Golutvinas. Aš ne išmaldos prašau, o už darbą.

Glumovas. Už kokį?

Golutvinas. Aš jus sekiau, stebėjau, rinkau žinias, charakteringus jūsų gyvenimo bruožus, parašiau jūsų biografiją ir pridėjau portretą. Ypatingai pavyko išreikšti paskutinę jūsų veiklą. Tai gal teiksitės nusipirkti iš manęs originalą, kitaip aš parduosiu žurnalui. Jūs matote, aš prašau nedaug, vertinu save ne per daug aukšta kaina.

Glumovas. Manęs neišgąsdinsite. Spausdinkite! Kas gi jus skaito?

Golutvinas. Bet juk aš ir ne tūkstančio rublių prašau. Aš žinau, kad labai pakenkti juk aš ir negaliu; na, o vis dėlto nemalo-

numas, skandaliukas. Jums būtų geriau, jei jo visiškai nebūtų, na, tai ir užmokėkite.

Glumovas. Žinote, kaip pavadinti jūsų pasiūlymą?

Golutvinas. Žinau. Mokėjimu pasinaudoti proga.

Glumovas. Bet ar tai padoru?

Golutvinas. To tai jau nežinau. Vis dėlto, tur būt, padoriau negu siųsti anoniminius laiškus.

Glumovas. Kokius laiškus? Kuo jūs įrodysite?

Golutvinas. Nesikarščiukitel! Geriau užmokėkite; aš jums patariu.

Glumovas. Nė skatiko.

Golutvinas. Jūs esate numatęs turtingą nuotaką. Ko gero, dar perskaitys. „Akl“ pasakys... Nesipykite su manim, užmokėkite. Man duona, jums ramiau. Tikrai, pigiai prašau.

Glumovas. Už ką mokėti? Ko gero jūs įprasite ir kitą sykį ateisite.

Golutvinas. Garbės žodis. Kuo jūs mane laikote?

Glumovas (*parodydamas duris*). Atsisveikinkime!

Golutvinas. O juk sekančiame numeryje pasirodys.

Glumovas. Kokiame tik norit!

Golutvinas. Penkis rublius nuleisiu, pinigai maži.

Glumovas. Nė penkių skatikų neduosiu.

Golutvinas. Na, kaip norite. Papirosėlio neturite?

Glumovas. Ne. Būkite malonus, apleiskite mano butą.

Golutvinas. Tuoju. Truputį pasilsėsiu.

Glumovas. Jus Kurčajevas siuntė?

Golutvinas. Ne, mudu susipykom. Jis irgi geras paukštis, panašus į jus.

Glumovas. Na, gana.

Golutvinas (*keliasi ir žvilgtelėjęs pro duris*). Kas gi ten pas jus?

Glumovas. Koks niekšas! Nešdinkitės!

Golutvinas. Įdomu.

Glumovas. Nešdinkitės, sakau jums.

Golutvinas (*išeidamas*). Jūs neįvertinate svetimo kilnumo todėl, kad pats jo neturite. (*Eina į prieškambarį*)

Glumovas. Stai dar atsirado. Na, tegu spausdina! (*Eina paskui Golutviną*)

G o l u t v i n a s (*pro duris*). Tik porą žodžių.

*Glumovas išeina paskui jį į prieškambarį ir uždaro duris.
[eina M a m a j e v a*

KETVIRTOJI SCENA

M a m a j e v a v l e n a, vėliau G l u m o v a s

M a m a j e v a. Nieko nėra. Kurgi jis dinga? (*Prieina prie stalo*) O kas čia? Jo dienoraštis. Ai, ai, kaip pikta! Tai baisul! O štai apie nuotaką! Aš taip ir žinojau; jis mane apgaudinėja! Koks kvailas žmogus! Ak, dieve mano! Tai apie mane! Man bloga, aš krentu... Žemas, žemas žmogus! (*Sluostosi ašaras. Pagalvojus*) Štai mintis! Jis niekad neįtars manęs. (*Deda dienoraštį į kišenę ir nueina nuo stalo*) O, kaip aš galiu jį pažeminti! Kaip man malonu bus matyti jo pažeminimą! Kada visi nusigręš nuo jo, apleis jį, išmes kaip nereikalingą daiktą, tada kaip romus avinėlis jis atšliauš pas mane.

[eina G l u m o v a s

G l u m o v a s. Tai jau neįmanoma!

M a m a j e v a. Kas čia buvo?

G l u m o v a s. Tokių žmonių jokiu būdu negalima įsileisti. Parašė šmeižiamą straipsnį apie mane ir atėjo pinigų, kitaip, sako, spausdinsiu.

M a m a j e v a. Kokius baisius dalykus jūs kalbate! Tai tie patys bravi.¹ Kas jis toks, noriu žinoti?

G l u m o v a s. Kam jums?

M a m a j e v a. Noriu ir dėl to, kad pasisaugočiau jo.

G l u m o v a s. Golutvinas.

M a m a j e v a. Kur jis gyvena?

G l u m o v a s. Kur dieną, kur naktį. Adresą galima sužinoti redakcijoje. Bet kam jums?

M a m a j e v a. O jei mane kas nuskriaus, štai ir kerštas! Kito-kių priemonių moterys neturi; dvikovoju mes nesikauname.

G l u m o v a s. Jūs juokaujate?

M a m a j e v a. Aišku, juokauju. Jūs davėte jam pinigų?

¹ plėšikai (*Red.*)

Glumovas. Truputį. Jis nebrangiai prašo. Vis dėlto ramiau. Kiekvienas skandalas nemalonus.

Mamajeva. O jeigu jam duos daugiau?

Glumovas. Kam gi reikia? Aš priešų neturiu.

Mamajeva. Vadinas, jūs ramus. Ak, vargšas! Kaip jis jus sujaudino! Tai jūs griežtai atsisakote nuo nuotakos?

Glumovas. Griežtai.

Mamajeva. Ar jūs žinote, ko jūs nustojaite?

Glumovas. Pinigų. Ar aš galiu keisti rojų į pinigų?

Mamajeva. Bet juk daug pinigų — du šimtai tūkstančių.

Glumovas. Zinau.

Mamajeva. Kas gi taip daro?

Glumovas. Tas, kas tikrai myli.

Mamajeva. Bet juk taip nebūva.

Glumovas. Štai jums įrodymas, kad būva.

Mamajeva. Jūs didvyris! Jūs didvyris! Jūsų vardas bus įrašytas į istoriją. Prieikite, aš jus apkabinsiu. (*Apkabina jį*) Na, lik sveikas, širdie mano! Laukiu jūsų šiandien vakare. (*Išėina*)

PENKTOJI SCENA

Glumovas (*vienas*). Na, kaip kalnas nuo pečių nusirito. Laikas pas nuotaką. (*Ima skrybėlę ir žiūri į veidrodį*) Aišku, visa tai mažmožiai, bet kai žmogus rizikuoja, tai visko bijai. Aš jokių teisių neturiu į šitą nuotaką, o, svarbiausia, į jos dalį. Viskas laimėta mano energija. Ištisa pilis kabo ore be fundamento. Kiekvieną minutę visa tai gali sprogti, išlėkti dulkėmis. Ir nenorint tenka būti baikščiam ir atsargiam. Bet dabar man bijoti nėra ko! Kleopatrą Lvovną aš nuraminau. Golutvinui užmokeėjau. Ko kas viskas sutvarkyta. (*Dainuojamu tonu*) Viskas sutvarkyta, viskas sutvarkyta. Aš dėl tų rūpesčių pasidariau išsiblaškęs. Skrybėlė, pirštinės... Kur pirštinės, kur pirštinės? Stai jos. (*Prieina prie stalo*) Šitoj kišenėj piniginė, šitoj — dienoraštis. (*Nežiūrėdamas, grabalioja ranka po stalą, o kitą įkiša į užpakalinę kišenę*) Nosinė čia. (*Atsisuka prie stalo*) Kas čia? Kurgi? (*Aidaro stalčių*) Kur aš jį įkišau? Kas gi čia yra? Štai dar bėda! Bet ne, negali būti! Aš jį čia padėjau. Aš tik dabar jį mačiau. A-ak!.. Kurgi jis? Negali būti, negali būti... (*Stovi tylėdamas*) Griūva, viskas griūva... ir aš griūvu, į gilią prarają griūvu. Kam aš jį ėmiau rašyti? Kokius gi

žygius aš jame užrašinėjau? Kvailą, vaikišką pyktį tenkinau. Ne, jau jei tokius dalykus radai, tai nėra ko jų ir užrašinėti. Na, štai ir įteikiau publikai „Niekšo užrašai, jo paties parašyti“. Bet kam gi aš pats save plūstu. Mane ir taip plūs, visi plūs. Bet kas iš jų? Jis ar ji? Jeigu jis, aš išpirksiu; jis už pinigus sutiks; tuomet bėda nedidelė. Bet jeigu ji? Na, čia gali padėti tik gražbylostė. Moters širdis minkšta. Minkšta tai minkšta, bet juk nieko piktesnio nėra pasauly už moterį, jei įžeisi jos jausmus. Net baisu darosi. Moters kerštas baisus, ji gali tokią šlykštybę sugalvoti, kad vyrui nė į galvą neateitų. Na, bet nieko nepadarysi! Neveiklumas dar blogiau. Pulsiu tiesiai hienai į nasrus. *(Išeina)*

PENKTASIS VEIKSMAS

Didelė terasa vasarnamy, tiesiai sodas, iš šonų durys

PIRMOJI SCENA

Kurčajevas ir Mašenka išeina iš svečių kambario

Kurčajevas. Kaip visa tai greitai įvyko.

Mašenka. Aš ir pati nesuprantu. Čia arba pati subtilioji intriga, arba...

Kurčajevas. Stebuklas, jūs manote?

Mašenka. Aš nieko nemanau: aš lyg proto netekau.

Kurčajevas. Aš jį seniai pažįstu ir nieko ypatingo jame nepastebėjau; atrodo, žmogus geras.

Mašenka. Jis pasirodė kažkoks nepaprastas. Visi jam buvo palankūs. Visi tetulės pažįstami tiesiog rekomenduoja jį, įnamės kiekvieną naktį jį sapnuoja; ima kortomis burti, kortos rodo jį, būrėjos nurodo jį, maldininkės taip pat, pagaliau Manefa, kurią tetulė laiko beveik šventa, niekad jo nemačiusi, nupasakojo jo išvaizdą ir išpranašvo net minutę, kada mes jį pamatysim. Kokie gi gali būti prieštaravimai? Mano likimas tetulės rankose, o jis ją visiškai sužavėjo.

Kurčajevas. Tai reiškia, atiduos jam jus, atiduos pinigus, — dorybė apdovanojama, o ydos nubaustos. Jūs neprieštaraujate, o apie mane ir kalbėti nėra ko: aš privalau tylėdamas pasitraukti. Su kuo kitu aš gal pasivaržyčiau, o prieš tokį kilnų dorovingą žmogų aš pasuoju; aš niekad tuo neužsiimdavau.

Mašenka. Tyliau! Jie eina.

Įeina Turusina ir Glumovas

ANTROJI SCENA

Tie patys, Turusina ir Glumovas

Turusina sėda į kėslą. Glumovas atsistoja iš kairės pusės ir padeda ranką ant kėslų atramos. Kurčajevas stovi iš dešinės, kiek nuleidęs akis, pačia pagarbiausia poza. Mašenka prie stalo varto knygą

Glumovas. Pajutęs pašaukimą šeimyniniam gyvenimui, aš ėmiau žiūrėti į tą dalyką rimtai. Vesti dėl pinigų, tai ne mano principas, — tai būtų prekybinė sutartis, o ne vedybos, — šventasis įstatymas! Vesti iš meilės... bet juk meilė jausmas nepastovus, kūniškas. Aš supratau, kad pasirinkimas gyvenimo draugės yra kažkas ypatingo, nes tai nulemia vedybų pastovumą. Aš ieškojau švelnios moteriškos širdies, kad suriščiau ją su savąja nepertraukiamais ryšiais; aš pasakiau: likime, nurodyk man tokią širdį, ir aš būsiu paklusnus tavo paliepimams. Aš jums prisipažinsiu, aš laukiau kažko nepaprasto. Nepaprasto pasaulio daug, tik mes nenorim to pastebėti.

Turusina. Ir aš taip sakau, bet ne visi tiki. (*Pažvelgia į Kurčajevą, tas sumuša kulnėmis ir nusilenkia*)

Glumovas. Aš tikėjau si stebuklo ir pagaliau susilaukiau.

Turusina. Sakykite tik! Susilaukė! Tai labai įdomu.

Glumovas. Aš nuvažiavau pas vieną pamaldžią moterį.

Kurčajevas. Ar tik ne pas Manefą?

Glumovas. Ne, pas kitą. Aš Manefos nepažįstu. Tik įėjau, nesusėpėjau žodžio tarti, ir ji, net nematydama mano veido, — ji sėdėjo į mane nugara, — ėmė kalbėti: „Ne tu nuotakų ieškai, jos tavęs ieško. Eik užsimerkęs ir rasi.“ — „Kur eiti, — sakau, — nurodykit man.“ — „Kai įeisi, — sako, — į pirmą nepažįstamą namą, kur tu nė karto nesi buvęs, ten ir ieškok, ten tave pažįsta!“ Žinote, aš iš pradžių nustebau ir lyg patikėjau. Iš ryto ji man tai pasakė, o dėdė vakare mane atvežė pas jus. Čia yra nuotaka, ir čia mane pažįsta.

Turusina. Taip, daug nepaprasto, bet maža išrinktųjų...

Kurčajevas. Kai mes stovėjom Mažarusijoje, buvo toks atsitikimas su vienu žydu...

Turusina. Jūs nueitumėt į sodą pasivaikščioti.

Kurčajevas sumuša kulnėmis ir nusilenkia

Glumovas. Na, ar čia ne lemtis! Aš net nesuspėjau pasiteirauti apie nuotakos jausmus... (*Mašenkai*) Atleiskite, Marja Ivanovna! Aš pasitenkinau tiktai jūsų sutikimu.

Turusina. Nieko daugiau ir nereikia.

Glumovas. Gal būt, dabar aš jums ir nepatinku, bet paskui patiksiu. Tokios vedybos būva laimingos ir sėkmingos.

Kurčajevas. Būtinai.

Glumovas. Kadangi šitos vedybos likimo skirtos, reiškia jos neklaidingos.

Turusina. Štai elgesio taisyklės! Štai iš ko reikia mokytis, kaip gyventi.

[eina Grigorijus]

Grigorijus. Ivanas Ivanyčius Gorodulinas.

Turusina. Aš eisiu apsirengsiu šilčiau, čia drėgna darosi. (*Išeina*)

Mašenka (*Kurčajevui*). Einame į sodą.

[Išeina į sodą]

[eina Gorodulinas]

TREČIOJI SCENA

Glumovas ir Gorodulinas

Gorodulinas. Sveikil Kiek jūs pinigų gaunate?

Glumovas. Rodos, du šimtus tūkstančių.

Gorodulinas. Kaip jums taip pavyko?

Glumovas. Jūs pats mane rekomendavote, — man Sofja Ignatjevna sakė.

Gorodulinas. Kada gi? Taip, taip, atsimenu. Bet kaipgi jūs galite gerai sugyventi su Turusina, juk jūs laisvamanis.

Glumovas. Aš su ja nesiginčiju. Aš jai neprieštarauju.

Gorodulinas. O jei ji nesąmonės kalba?

Glumovas. Jos pakeisti negalima. Kam veltui stengtis?

Gorodulinas. Taip, tai jūs štai kaip! Tai gerai. Jūs dabar būsite turtingas. Aš jus į klubą įrašysiu.

Glumovas (*tyliai*). Šiomis dienomis bus atspausdintas Kru-tickio traktatas.

Gorodulinas. Nejaugi? Kad taip įl gerokai išdirbtų!

Glumovas. Tai labai lengva.

Gorodulinas. Aišku, turint jūsų gabumus. Bet jums nepatogu, jūs dar žmogus labai jaunas, galite sau pakenkti. Jums reikės padėti. Jūs parašykite, o aš, tiek to, pasiaukosiu ir įteiksiu redakcijai savo vardu. Reikia jiems, seniems, gerokai.

Glumovas. Reikia, reikia. Tik jūs pažiūrėkite, ką rašo.

Gorodulinas. Reikia juoktis. Aš ir pats parašyčiau, bet nėra kada. Labai džiaugiuosi jūsų laime. Sveikinu. Tokie žmonės kaip jūs mums reikalingi. Reikalingi. O tai, reikia prisipažinti, buvo jaučiamas trūkumas. Apie reikalus nusimanančių yra, o kalbėti nėra kam, gali seniai netikėtai užpulti. Na, ir bėda. Yra protingų ir iš jaunųjų, bet dar labai jauni, į pasikalbėjimus leisti negalima, su jais nesikalbės. Choras yra, bet solisto nėra. Jūs dainuosit solo, o mes jums pritarsim. Kur Marja Ivanovna?

Glumovas. Stai, sode vaikščioja.

Gorodulinas. Eisiu papplepėti su ja. (*Eina į sodą*)

Glumovas (*iš paskos*). Aš tuoj jus pasivysiu. Rodos, Mamajevai atvažiuo. Kaip aš įtikinau. Maža to, kad sutiko su mano vedybomis, bet dar ir pati atvažiuo. Tai gražu iš jos pusės.

[Eina Mamajeva]

KETVIRTOJI SCENA

Glumovas ir Mamajeva

Mamajeva. Na kaip, radote?

Glumovas. Golutvinas prisiekia — dievagojasi, kad neėmė. Net jam ašaros akyse pasirodė. Aš, sako, geriau be duonos kąsnio likčiau, bet tokios niekšybės nepadaryčiau.

Mamajeva. Kas gi būtų paėmęs? Pametėt kur nors.

Glumovas. Tiesiog neįsivaizduoju.

Mamajeva. Kas nors ras ir numes.

Glumovas. Gerai, jei numes.

Mamajeva. O ko gi jūs bijote? Argi ten buvo kas nors ypatingo?

Glumovas. Nieko ypatingo! Širdies paslaptys, meilės pastabėlės, aistringos tirados, eilėraščiukai: akys, garbanos. Visa tai, kas rašoma sau ir ką svetimose rankose matyti gėda.

M a m a j e v a. Tai jūsų dienoraštyje akys ir garbanos? Na, jei taip, nesirūpinkit, niekas neatkreips dėmesio. Tokių dienoraščių begalės. Kodėl jūs vienas? Kur jūsų sužieduotinė?

G l u m o v a s. Vaikščioja sode su jaunuoliais. Štai jums įrodytas, kad aš vedu ne iš meilės. Man reikalingi pinigai, reikalinga padėtis draugijoje. Negi aš visą laiką būsiu mielu jaunu žmogui, laikas būti ir mielu vyru. Pažiūrėsite, koks aš būsiu šaunus, kokius arklius įsigysiu. Dabar manęs nepastebi, o tada staiga visi ims kalbėti: „Ak, koks gražuolis atsirado!“ — Lyg aš būčiau iš Amerikos grįžęs. Ir visi jums pavydės.

M a m a j e v a. Kodėl gi man?

G l u m o v a s. Todėl, kad aš jūsų.

M a m a j e v a. Būtų gerai, jei būtų galima paimti pinigus be nuotakos, bet jūs turėsite jauną žmoną.

G l u m o v a s. Tai nekludo. Aš pasiūliau ranką nuotakai, kišenę pinigams, o širdis liks jūsų.

M a m a j e v a. Jūs pavoingas žmogus; jūsų beklausydamas beveik imi tikėti.

G l u m o v a s. Kokiais puikiais žirgais aš atvažiuosiu pas jus!

M a m a j e v a. Atvažiuokite, atvažiuokite. O dabar eikite pas nuotaką, nepatogu palikti ją vieną. Nors ji jums ir nepatinka, tai bent dėl akių, iš mandagumo būkite meilus jai.

G l u m o v a s. Jūs pati mane siunčiate.

M a m a j e v a. Eikite, eikite.

G l u m o v a s išeina

Kaip jis triumfuoja! Palauk, mano drauge, ar ne per anksti tu dziaugiesi!

Įeina Kurčajevas

PENKTOJI SCENA

M a m a j e v a ir K u r č a j e v a s

M a m a j e v a. Kur jūs?

K u r č a j e v a s. Namu.

M a m a j e v a. Namu, toks nuliūdęs? Palaukite — aš numanau, koks reikalas.

Kurčajevas nusilenkia

Aš jums sakau, palaukite.

Kurčajevas nusilenkia

Ak, koks priešginal! Aš jums sakau, palaukite. Jūs man reikalingas.

Kurčajevas nusilenkia ir lieka

Jūs įsimylėjęs?

Kurčajevas nusilenkia ir nori išelti

Jūs nleko nežinote?

Kurčajevas. Leiskite man pasišalinti.

Mamajeva. Aš važiuosiu namo anksti, viena, jūs mane padėsite.

Kurčajevas nusilenkia

Kodėl jūs visada tylite? Klausykite. Būkite man atviras; aš įsiskau jums, kaip teta. Jūs įsimylėjęs, aš žinau. Ji myli jus? Na!

Kurčajevas nusilenkia

Aš įsitikinusi, kad myli. Nenustokite vilties. Ar maža visokių siurprizų būva.

Kurčajevas. Kitu atveju aš galėčiau...

Mamajeva. O dabar kodėl?

Kurčajevas. Sofja Ignatjevna pastato tokius reikalavimus...

Mamajeva. Kokius?

Kurčajevas. Aš to jokių būdu nesitikiėjau. Ir, be to, tai nesuderinama su mano tarnyba.

Mamajeva. Kas nesuderinama?

Kurčajevas. Aš ir ne taip išauklėtas...

Mamajeva. Aš jūsų nesuprantu.

Kurčajevas. Sofja Ignatjevna ieško savo dukterėčiai...

Mamajeva. Na?

Kurčajevas. Ar galėjau aš to tikėtis? Tai labai retai pasitaiko...

Mamajeva. Kas, kas gi?

Kurčajevas. Aš niekad nesu girdėjęs...

Mamajeva. Išaiškinkite kaip reikiant.

Kurčajevas. Ji ieško dorovingo žmogaus.

Mamajeva. Na, ir kas iš to?

Kurčajevas. Aš jokių dorybių neturiu.

Mamajeva. Kaip jokių? Tai kas gi, jumyse vien ydos?

Kurčajevas. Aš ir ydų neturliu, aš tiesiog paprastas žmogus. Nesąmonė ieškoti tokio dorovingo žmogaus. Na, o jei nebūtų pasitaikęs Glumovas, iš kur ji būtų paėmusi? Jis vienintelis visoje Maskvoje. Ir stebuklai su juo atsitinka, ir regėjimus jis mato. Na, leiskite jūsų paklausti, ar galima to reikalauti iš kiekvieno?

Mamajeva. Palaukite, palaukite! Kartais gal ir geriau neturėti nei dorybių, nei ydų.

Grijta iš sodo Mašenka

ŠEŠTOJI SCENA

*Mamajeva, Kurčajevas, Mašenka, vėliau
Turusina, Mamajevs ir Krutickis*

Mamajeva. Sveikinu jus! Jūs kiekvieną dieną vis gražėjate. Labai džiaugiuosi jūsų laime.

Mašenka. Ponas Glumovas turi tiek daug gerų ypatybių, kad man darosi baisu, aš jaučiuosi neverta tokio vyro.

Mamajeva. Kurgi ieškoti dorybių, jei ne jūsų namuose. Jūs galite pasinaudoti ir pamokymais, ir jūsų tetulės pavyzdžiu.

Mašenka. Aš jai labai dėkinga. Būti dorovinga iš tikrųjų nebloga, bet iš visų dorybių aš galiu pasigirti tiktai viena — palklusnumu.

Įeina Turusina, Mamajevs ir Krutickis

Mamajevs (*Krutickiui*). Iš principo aš su jumis sutinku, bet kai dėl smulkmenų — ne.

Krutickis. Bet kodėl gi?

Mamajevs. Kodėl gi būtinai tragedija, kodėl ne komedija?

Krutickis. O todėl, kad komedija vaizduoja kas žema, o tragedija kas kilnu, o mums kilnumo ir reikia.

Mamajevs. Taip, bet leiskite! Pažvelkim į šį dalyką iš visų pusių. (*Nueina į gilumą*)

Turusina (*Mamajevai*). Pas mus dabar madoj niekuo netikėti; tik ir girdi: kam jūs įsileidžiate Manefą, ji apgavikė. Štai aš ir pakviečiau ponus netikinčiuosius pažiūrėti, kokia ji apgavikė. Aš labai džiaugiuosi dėl jos; ji dabar įeis į madą, įsigis didelę

praktiką. Ir man Maskva turi būti dėkinga, kad aš suradau tokią moterį, aš tuo daug Maskvai pasitarnavau.

Mamajeva. Kurgi jūsų jaunikis? Aš jo nematau.

Turusina. Mašenka, kur Jegoras Dmitričius?

Mašenka. Jis sode su Gorodulinu.

Turusina. Pagal visų mano pažįstamų rekomendacijas ir dėl kai kurių kitų priežasčių aš tikėjau, kad sutiksiu pavyzdinę jaunulį. Bet kada aš pažinau Jegorą Dmitričių arčiau, aš pamačiau, kad jis viršijo visas mano viltis.

Mamajevas (*prieidamas*). Kas gi viršijo visas jūsų viltis?

Turusina. Jūsų brolvaikis.

Mamajevas. Aš žinojau, kad jūs man būsit dėkinga už jį. Žinau, ko kam reikia, žinau. Nepiršau jam kitos nuotakos, tiesiai pas jus.

Turusina. Nuodėmė būtų; jūs žinote, aš našlaitė.

Krutickis. Taip, Glumovas gali padaryti gerą karjerą.

Mamajevas. Suprantama, su mūsų pagalba.

Ieina Grigorijus

Turusina. Ir už ką man tokia laimė? Gal už mano... (*Grigorijui*) Ko tau? Tur būt už mano gerus darbus!

Tarnas paduoda voką

Kas čia yra? (*Praplėšia*) Kažkoks laikraštis! Tur būt, ne man.

Mamajeva (*ima voką*). Ne, jums. Štai matote, adresas.

Turusina. Tai, tur būt, apsirikimas. Kas atnešė?

Grigorijus. Laiškanešys.

Turusina. Kur jis?

Grigorijus. Seniai išėjo.

Mamajevas. Duokite čia. Aš išnagrinėsiu ir jums paaiškinsiu. (*Ima voką ir išima iš jo spausdintą lapą*) Pirmiausia, laikraštis, bet ir ne laikraštis, o tiksliai vienas laikraščio lapas, vienas straipsnis.

Turusina. Bet juk tai ne iš redakcijos?

Mamajevas. Ne, kas nors iš pažįstamų atsiuntė.

Turusina. Kas gi ten tokio?

Mamajevas. O štai tuoj pažiūrėsim. Straipsnis pavadintas: „Kaip išeina į žmones“.

Turusina. Tai mūsų neliečia. Palikite!

Mamajevass. Kodėl gi? Reikia pažiūrėti. Stai ir portretas su parašu: „Vyras, kokių retai pasitaiko.“ Ajajai! Juk tai Jegoras Dmitričius!

Mamajeva. Duokite čia, tai įdomu.

Mamajevass atiduoda laikraštį

Turusina. Tai kokia nors biauuri intriga; jis, tur būt, turi daug priešų.

Mamajevass šnairuoja į Kurčajevą

Kurčajevass. Ar tik ne mane jūs įtariate? Aš tam negabus — tiktai jus ir moku piešti.

Mamajevass (*griežtai*). Taip, taip! Aš žinau.

Mamajeva. Tas, kas rašė šitą straipsnį, turi labai gerai pažinti Jegorą Dmitričių: čia visos jo gyvenimo smulkmenos, jei tai ne prasimanymai.

Mamajevass (*išima iš voko sąsiuvinį*). Stai dar kažkas.

Krutickis. Tai jo rašysena, aš ją gerai pažįstu. Jo, jo! Kuo norite patvirtinti galiu.

Mamajevass. Taip, tai jo rašysena, o štai čia užrašas kita rašysena. „[rodyti tam, kad straipsnyje viskas tiesa, pridėdamas šis dienoraštis.“ Ką mums skaityti, — straipsnį, ar dienoraštį?

Krutickis. Geriau jau originalą.

Mamajevass. Pradėsim nuo to puslapio, kuris pažymėtas. Čia sąskaita: „Manefai dvidešimt penki rubliai, ir dar dvidešimt penki... Kvaišė neraliuota, o imasi pranašauti. Mokiau, mokiau, vos primokiau. Jai nusiūsta bonka romo. Namuose jai duota penkiolika rublių. Labai nemalonu, kad tokiu pelningu amatu verčiasi kvaili žmonės. Įdomu sužinoti, kiek ji gaus iš Turusinos? Reikės paklausti vėliau. Dviem Turusinos įnamėms už būrimą kortomis ir už pasakojimą sapnų, kuriuose jos privalo kiekvieną dieną mane matyti, po septynis rublius su puse ir po sidabrinę tabokinę, dešimt rublių už abi.“

Turusina (*uostydama spirimą*). Visas išvarysiu, visas. Piktai būti nuodėmė, ir gerai — kvaila! Kaip po viso to gyventi?

Mamajeva. Nesiskųskit, ne jus vieną apgavo.

Mamajevass. „Už tris anoniminius laiškus Turusinai penkiolika kap...“

Mašenka. Tai štai iš kur laiškai, ma tanel

Turusina. Matau, mano drauge. Atleisk man. Aš labai blogai pasielgiau, kad apsiėmiau sutvarkyti tavo likimą; aš matau, kad man tai ir ne pagal mano protą, ir ne pagal mano jėgas. Tvarykis pati, kaip nori, aš tau netrukdysiu.

Mašenka (*tyliai*). Aš jau išsirinkau, ma tante.

Turusina. Ir puiku. Juo tu nenusiviksi, nes jis nieko gero ir nežada.

Kurčajevs nusilenkia

O tas įnemes aš tikrai išvarysiu.

Krutickis. Ir priimsite kitas?

Turusina. Nežinau.

Mamajevs. Įsakysite tęsti?

Turusina. Jau dabar vis tiek, tęskite.

Mamajevs. „Mamajevo tarnui už tai, kad apgaulingu būdu atvežė man savo poną, pasinaudodamas jo silpnybe išnuomojamiems butams,—tam mano geradariui trys rubliai. Jaučiu, kad mažai.“ Toliau čia pasikalbėjimas su manim, visai neįdomus. „Pirmas vizitas Krutickiui. Mūza! Apdainuosim šlovingą vyrą ir jo projektus. Sunku pakankamai tavim atsigėrėti, garbingasis seneli! Papasakok mums, papasakok pasauliui, kaip tu sugebėjai, išgyvenęs šešiasdešimt metų, išsaugoti visai nepaliestą šešių metų vaiko protą?“

Krutickis. Na, gana! Tai paskvilis... Kam malonu?..

SEPTINTOJI SCENA

Tie patys ir Gorodulinas, vėliau Glumovas

Mamajevs (*nepastebi Gorodulino*). Leiskite, čia aš matau keletą žodžių ir apie Goroduliną. „Goroduliną kažkokiam kvailame ginče apie ristus žirgus vienas ponas pavadino liberalu; jis taip šituo pavadinimu susižavėjo, kad tris dienas po Maskvą važinėjo ir visiems pasakojosi, kad jis liberalas. Tokiu dabar jį ir laiko.“ O juk panašul

Krutickis. Panašul Jūs apie save paskaitykite, ar panašial aprašyta?

Gorodulinas. Jums atrodo, kad panašu?

Mamajevs. Ak, Ivanai Ivanyčiau, aš jūsų ir nepastebėjau. Pažiūrėkite, kaip čia apie mus parašė.

Gorodulinas. Kas gi tas šių laikų Juvenalis?

Mamajevs. Mano sūnėnas Glumovas.

Turusina. Gražinkite, Ivanai Ivanyčiau, tą rankraštį auto-
riui ir paprašykite jo, kad jis nepastebimai pasišalintų.

Įeina Glumovas. Gorodulinas pagarbiai paduoda jam dienoraštį

Glumovas (*imdamas dienoraštį*). Kodėl gi nepastebimai? Aš
nei aiškinsiuos, nei teisinsiuos. Aš tik pasakysiu jums, kad jūs pa-
tytys greitai pasigailėsite, kad pašalinot mane iš savo draugijos.

Krutickis. Gerbiamasis pone, mūsų draugija susideda iš do-
rų žmonių.

Visi. Taip, taip, taip.

Glumovas (*Krutickiui*). O jūs pats, jūsų prakilnybe, būtu-
mėt supratęs, kad aš nedoras žmogus? Gal būt, jūsų išvalgus
protas pastebėjo tą nedorumą, kai aš ėmiau taisyti jūsų traktatą? Todėl, kad koks gi išsilavinęs žmogus galėtų imtis tokio darbo? Ar
jūs pastebėjote mano nedorumą tada, kada jūsų kabinete aš ver-
giškai gėrėjausi pačiomis kvailiausiomis jūsų frazėmis ir vergiš-
kai žeminaus prieš jus? Ne, tada jūs buvote pasiryžęs mane išbu-
čiuoti. Ir jei nebūtų pakliuvęs jums šitas nelaimingas dienoraštis,
jūs dar ilgai, ilgai, visada būtumėte laikę mane doru žmogumi.

Krutickis. Tai jau, žinoma, bet...

Glumovas (*Mamajevui*). O jūs, dėdule, irgi supratote pats,
a? Gal tada, kai mokėte mane pataikauti Krutickiui? Gal tada, kai
mokėte mane suktis apie jūsų žmoną, kad apsaugotum ją nuo kitų
gerbėjų, o aš maiviausi ir gyniausi, kad nemoku, kad man gėda?
Jūs matėte, kad aš apsimetu, bet jums buvo malonu, nes aš jums
daviau progą mokyti mane proto ir išminties. Aš seniai protinges-
nis už jus, ir jūs tai žinote, o kuomet aš apsimetu kvailėliu ir
imu prašyti jūsų visokių patarimų, jūs negalite atsidžiaugti ir
pasiryžęs prisiekti, kad aš doriausias žmogus.

Mamajevs. Na, ką čia mums aiškintis — mes savi žmonės.

Glumovas. Jus, Sofja Ignatjevna, aš tikrai apgavau ir
prieš jus jaučiuosi kaltas, tai yra ne prieš jus, o prieš Marją
Ivanovną, nes jūsų apgauti negaila. Iš gatvės jūs pasikviečiate
kažkokią pusgirtę kaimo moterį ir pagal jos žodį paklusniai išren-
kate vyrą savo dukterėčiai. Ką pažįsta jūsų Manefa, ką ji gali nu-
rodyti! Aišku tą, kuris jai daugiau pinigų duos. Gerai, kad dar

pasitaikiau aš, Manefa būtų galėjusi jums pripiršti koją nors pabėgusį kalinį, ir jūs būtumėt išleidusi, kaip jau ir yra pasitaikę.

Turusi na. Aš žinau viena, kad žemėje teisybės nėra, ir kiekvieną dieną vis labiau tuo įsitikinu.

Glumovas. Na, o jūs, Ivanai Ivanyčiau?

Gorodulinas. Aš nė žodžio. Jūs puikiausias vyras! Štai jums mano ranka. Ir visa, ką jūs kalbėjote apie mus, tai yra apie mane, — apie kitus aš nežinau, — tikriausia tiesa.

Glumovas. Aš jums reikalingas, ponai. Be tokio žmogaus kaip aš jūs negalite gyventi. Jei ne aš, bus kitas. Bus ir blogesnių už mane, ir jūs sakyšite: ak, šitas blogesnis už Glumovą, o vis dėlto geras vyrukas. (*Krutickiui*) Jūs, jūsų prakilnybe, draugijoje laikomas mandagiu, bet kabinete, pasilikus vieniems, kai jaunuolis stovi įsitempęs, nuolankiai pritaria ir po kiekvieno žodžio sako „jūsų prakilnybe“, tuomet visais jūsų sąnariais išsilieja laimė. Tikrai doram žmogui jūs atsisakysite padaryti protekciją, o tokiam padėti galvotrukčiais laktysite.

Krutickis. Jūs jau per daug išnaudojate mūsų nuolaidumą.

Glumovas. Atleiskite, jūsų prakilnybe. (*Mamajevui*) Jums, dėdule, aš taip pat reikalingas. Net tarnai už jokių pinigų nesusitinka klausyti jūsų pamokymų, o aš klausaus veltui.

Mamajevas. Gana! Jei tu nesupranti, mano mielas, kad tau čia pasilikti ilgiau nepadoru, tai aš tau išaiškinsiu...

Glumovas. Suprantu. Ir jums, Ivanai Ivanyčiau, aš reikalingas.

Gorodulinas. Reikalingas, reikalingas.

Glumovas. Protingų frazių pasiskolinti prakalbai...

Gorodulinas. Protingų frazių prakalbai.

Glumovas. Ir kritiką bendrai parašyti.

Gorodulinas. Ir kritiką bendrai parašyti.

Glumovas. Ir jums, tetule, reikalingas.

Mamajeva. Aš ir nesiginčiju, aš jūsų niekuo ir nekaltinu.

Krutickis (*Mamajevui*). Aš, žinote, jame iš karto pastebėjau...

Mamajevas (*Krutickiui*). Ir aš iš karto. Kažkas akyse buvo.

Glumovas. Nieko jūs nepastebėjote. Jus papiktino mano dienoraštis. Kaip jis pateko jums į rankas, aš nežinau. Kiekvienam gudruoliui pakanka kvailumo. Bet žinokite, ponai, per visą tą laiką, kol aš buvau jūsų tarpe, jūsų draugijoje, — aš tikrai tada

ir buvau doras, kai rašiau šitą dienyną. Kiekvienas doras žmogus negali kitaip į jus žiūrėti. Jūs sukėlėte manyje visą tulžį. Kas jus užgavo mano dienyne? Ką jūs radot naujo apie save? Jūs patys tą nuolat sakote vienas apie kitą, tikrai už akių. Jei aš būčiau perskaitęs jums, kiekvienam atskirai, tai, kas apie kitus parašyta, jūs man būtumėt paploję. Jei kas ir turi teisę užsigauti, pykti, nesusivaldyti, siausti, tai tik aš. Nežinau kas, bet kažkuris iš jūsų, dorų žmonių, pavogė mano dienyną. Jūs man viską suardėte: atėmėt pinigų, atėmėt reputaciją. Jūs išvarote mane ir manote, kad viskas tuo ir baigsis. Jūs manote, kad aš jums dovanosiu. Ne, ponai, skaudžiai jūs nukentėsit. Likite sveiki. (*Išeina*)

Tyla

Krutickis. O juk jis, ponai, kaip sau norite, sumanus žmogus. Nubausti jį reikia, bet, aš manau, po kiek laiko galėsime jį vėl globoti.

Gorodulinas. Būtinai.

Mamajevas. Aš sutinku.

Mamajeva. Jau tuo leiskite pasirūpinti man.

1868 m.